



# Projekat: “LOKALNA UPRAVA NA DLANU”

*Oblast analize: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE*



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





## Contents

1. UVOD .....	5
1.1 Značaj monitoringa.....	6
2. STRATEŠKI OKVIR MONITORINGA.....	7
3. Metodologija monitoringa .....	8
3.1 Istraživačka pitanja .....	9
4. STANJE ŽIVOTNE SREDINE OD 2016 do 2020 .....	10
4.1 VAZDUH .....	10
4.2 KLIMATSKE PROMJENE .....	18
4.3 VODA .....	21
4.4 ZEMLJIŠTE.....	25
4.5 UPRAVLJANJE OTPADOM .....	30
4.6 BIODIVERZITET.....	32
4.7 BUKA .....	32
5. USPJEŠNOST IMPLEMENTACIJE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE .....	37
6. ZAKLJUČAK I PREPORUKE .....	48
6.1 OPŠTI ZAKLJUČCI I PREPORUKE .....	48
6.2 ZAKLJUČCI I PREPORUKE PO OBLASTIMA.....	51
6.2.1. Vazduh .....	51
6.2.2. Klimatske promjene .....	52
6.2.3. Vode .....	52
6.2.4. Zemljište.....	53
6.2.5. Upravljanje otpadom .....	53
6.2.6. Biodiverzitet.....	54
6.2.7. Buka .....	55



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





## 1. UVOD

Crna Gora je prva država u svijetu koja je Ustavom definisana kao ekološka. „Deklaracija o ekološkoj državi Crnoj Gori“ donešena je 20. septembra 1991. godine na Žabljaku, a potpisali su je poslanici skupštine Crne Gore i time se obavezali na obezbjeđivanje zdrave životne sredine kao i njene zaštite, na šta ukazuje i sledeća rečenica iz Deklaracije: „*Svjesni duga prema prirodi, izvoru našeg zdravlja i inspiraciji naše slobode i kulture, posvećujemo se njenoj zaštiti u ime sopstvenog opstanka i budućnosti potomstva*“.

Pored Ustava kao krovnog pravnog dokumenta svake države, Crna Gora je donijela niz zakona, podzakonskih akata i uredbi kojima se dodatno uređuje oblast zaštite životne sredine. Na međunarodnom nivou je potpisnica mnogobrojnih sporazuma, protokola, konvecija i drugih pravnih dokumenata kojima se reguliše ova oblast, kao što su: Pariski sporazum, Arhuska konvencija, Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama i mnogi drugi. Kroz proces evropskih integracija kao pristupnicu EU, Crnu Goru dodatno obavezuje na obezbjeđivanje zdrave životne sredine pregovaračko Poglavlje 27. U okviru „Nacionalne strategije održivog razvoja 2030“ jasno su definisani ciljevi zaštite životne sredine, borbe protiv klimatskih promjena, usklađenost sa ciljevima održivog razvoja i obezbjeđivanje prava na zdravu životnu sredinu. Zakon o životnoj sredini jasno uređuje principe zaštite životne sredine i održivog razvoja, instrumente i mjere zaštite životne sredine, pravo na pristup informacijama i učešće u procesu donošenju odluka, kao i druga pitanja od značaja za životnu sredinu.

Ovakvo uređenje svakako obavezuje lokalne samouprave da prilikom donošenja strateških dokumenata, akcionih planova, programa, propisa i td. ista budu usklađena sa onim na državnom nivou. Opština Nikšić je, kao i druge lokalne uprave, bila u obavezi da izradi niz dokumenata vezanih za oblast zaštite životne sredine, kao što su: LEAP ( lokalni akcioni ekološki plan), Strateški plan upravljanja otpadom, Plan upravljanja kvaliteta vazduha, Lokalni akcioni plan za biodiverzitet i td, ali za period koji ovo istraživanje obuhvata lokalna uprava nije na adekvatan način odgovorila na ispunjavanje tih obaveza, a sami tim ni na njihovu realizaciju.

Opština Nikšić je teritorijalno najveća opština u Crnoj Gori sa 2065 km<sup>2</sup>, a po broju stanovnika (72.443) je druga po veličini. Grad sa prigradskim naseljima je smješten u nikšićkom polju površine od



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG



POLITIKON  
mediji





66 km<sup>2</sup> , koje je sa svih strana okruženo planinama ( Vojnik, Maganik, Žurim, Štitovo , Prekornica, Njegoš, Budoš i Pusti Lisac ).

Reljef polja predstavlja krašku depresiju zatvorenog tipa, ispresijecanu mnogobrojnim vodotokovima. Među hidrografskim oblicima izdvaja se 30 vodotokova od kojih je najveći rijeke Zete, 300 vrela i oko 900 ponora. Estavela Gornjopoljski Vir sa dubinom od 56m predstavlja najveću estavelu u Dinaridima. Na području polja su formirana vještačka akumulaciona jezera (Krupac, Slano, Liverovići, Vrtac, Grahovsko i Bilećko jezero). Sliv rijeke Zete sa akumulacionim jezerima Slano i Krupac predstavlja najvažniji hidropotencijal sa kompleksom Hidroelektrana Perućica. Šume pokrivaju površinu od 70,1% ukupne teritorije. Najdominantnija vrsta je bukva sa 56%, a slijede jela 16% , munika 8% i crni bor 8% . Obradive površine iznose oko 25%. Od ukupno 3.250 vrsta vaskularne flore (paprati i cvjetnica) Crne Gore na ovom prostoru je zastupljeno više od 2.000 vrsta što predstavlja u poređenju sa pojedinim evropskim zemljama (Velika Britanija 1.500 vrsta, Holandija 1.400, Mađarska 2.200) izuzetan prirodni resurs.

## 1.1 Značaj monitoringa

Monitoring rada javne uprave u periodu od 2016. do 2020. realizuje se sa primarnim ciljem da unaprijedi transparentnost rada lokalne uprave, kvalitet participacije i pristup podacima od javnog značaja. Cilj monitoring izvještaja o djelovanju lokalne uprave u oblasti zaštite životne sredine primarno se odnosi na istraživanje postupanja uprave u svrhu unapređivanja životne sredine, njihove efikasnosti, programa poboljšanja praćenja i procjene stanja u životnoj sredini, transparentnosti u radu organa lokalne uprave, kao i u kojoj mjeri su implementirani kako lokalni, tako nacionalni i međunarodni ciljevi. Monitoring se realizuje kroz istraživačka pitanja i precizno utvrđenom metodologijom istraživanja, koja nudi jasne empirijske podatke o uspješnosti mjera sprovedenih od strane lokalne uprave u periodu od 2016 do 2020. Prikupljeni podaci utiču na kvalitet rada i na osnovu monitoring izvještaja lokalna uprava i civilni sektor mogu razmotriti dalji pravac razvoja vezano za oblast zaštite životne sredine.

Projekat “Lokalna uprava na dlanu” je prvi monitoring projekat realizovan u Opštini Nikšić i projektne aktivnosti obuhvataju razvoj e-usluga za građane koje unaprijeđuju demokratizaciju, transparentnost i društvenu odgovornost lokalnih institucija.



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Monitoring se sprovodi u partnerstvu sedam organizacija civilnog sektora u Nikšiću. Svaka od organizacija realizuje aktivnosti monitoringa u određenoj oblasti. NVO Ozon organizuje aktivnosti monitoringa za oblast "Zaštita životne sredine". Prikupljanje podataka se organizuje na osnovu analize i odnosu na ciljeve održivog razvoja kao i obaveza koje se odnose na oblast zaštite životne sredine, razmatranje usklađenosti lokalnih akcionalih planova sa nacionalnim strategijama kao i uspješnost implementacije lokalnih strateških dokumenata i akcionalih planova. Na osnovu strateškog okvira postavljena su pitanja predstavnicima lokalne samouprave i utvrđen je stepen realizacije ovih obaveza.

Druga komponenta monitoringa je analiza potreba građana. Shodno potrebama adekvatne analize stanja zaštite životne sredine ciljna grupa su bili sami građani. Objektivna slika i potrebe su analizirane kroz anketiranje 297 ispitanika .

## 2. STRATEŠKI OKVIR MONITORINGA

Ključan okvir za analizu djelovanja lokalne uprave predstavlja strateška dokumentacija koja obuhvata međunarodne obaveze i ciljeve na koje je Crna Gora obavezana kroz sporazume i članstvo u Ujedinjenim Nacijama, kao i primjena i implementacija pravnih principa EU u oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promjena sa naglaskom na pregovaračko poglavlje 27 . Od posebnog značaja su Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030 godine i nacionalni ciljevi agencije za zaštitu životne sredine, lokalne strategije unapređenja zaštite životne sredine i akcioni planovi i sporazumi kojima je primarni cilj zaštita životne sredine.

Međunarodni sporazumi i strategije	Relevantne strategije	nacionalne	Strateška dokumentacija lokalne uprave, akcioni i relevantni sporazumi
<b>Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama</b>	Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena 2015-2030		Strateški plan razvoja Opštine Nikšić  2014 -2019
<b>Pariski sporazum</b>			



Ovaj projekat finansira Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





<b>UN Agenda održivog razvoja 2030</b>	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030	Lokalni akcioni ekološki plan - LEAP <sup>1</sup>
<b>Stokholmska konvencija</b>	Nacionalna plan za implementaciju stokholmske konvencije 2019-2023	Lokalni energetski plan 2015 -2025
<b>Arhuska konvencija</b>	Nacionalni izvještaj o sprovodjenju Arhuske konvencije 2017-2020	Prostorno urbanistički plan PUP <sup>2</sup>
<b>Poglavlje 27 - Životna sredina i klimatske promjene</b>	Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s predlogom akcionog plana za period 2016-2020	Studija saobraćaja za opštinu Nikšić <sup>3</sup> Plan upravljanja kvaliteta vazduha <sup>4</sup>

### 3. METODOLOGIJA MONITORINGA

Kvalitetan i objektivan monitoring zahtjeva logiku istraživanja kroz jasno definisana istraživačka pitanja. Istraživačka pitanja monitoringa rada lokalne uprave u oblasti zaštite životne sredine su definisana na

<sup>1</sup> Plan nije izrađen za navedeni period

<sup>2</sup> Plan nije izrađen za navedeni period

<sup>3</sup> Studija nije izrađena za navedeni period

<sup>4</sup> Plan nije izrađen za navedeni period





osnovu zakona, propisa, obaveza, pravilnika o radu lokalne uprave. Istraživanje je fokusirano na odnos, korelacije i kauzalitet djelovanja lokalne uprave na razvoj oblasti zaštite životne sredine. Kako bi se dobila što realnija slika sačinjena su dva upitnika od kojih je jedan namjenjen zaposlenima u lokalnoj upravi, a drugi građanima.

### 3.1 Istraživačka pitanja

Pripremljena istraživačka pitanja su jasna – relevantna za praksu, povezana sa problemom monitoringa i na pitanja je moguće dobiti jasan odgovor. Takođe, istraživačka pitanja monitoringa nisu prethodno postavljena lokalnoj upravi, niti objedinjena u Strateški plan razvoja Opštine Nikšić 2014-2019.

Pitanja su objektivna i direktno vezana za međunarodno pravne obaveze Crne Gore, nacionalne smjernice i prije svega na strateške ciljeve utvrđene od strane lokalne uprave kroz Strateški plan razvoja Opštine Nikšić 2014-2019.

Istraživačka pitanja su vezana za oblasti :

I            U kom stepenu je lokalna uprava odgovorila na ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju izrade relevantnih lokalnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine ?

II           Stepen realizacije planiranih aktivnosti iz oblasti zaštite životne sredine ?

III           Mišljenje građana o angažovanosti lokalne uprave po pitanju zaštite životne sredine kao i informisanosti i učešću javnosti u procesu donešenja odluka vezano za ovu oblast ?

Kako bi uspješno odgovorili na istraživačka pitanja bilo je neophodno postaviti temelj za kvalitativnu analizu kroz dodatna potpitanja.

- Na osnovu dobijenih odgovora utvrđeno je da stepen efikasnosti rada lokalne uprave u ispunjavanju propisanih obaveza nije na očekivanom nivou.
- da su mjere podsticaja zaštite životne sredine implementirane u minimalnoj mjeri,
- ne postoje uspješni mehanizmi zaštite životne sredine i da je stepen realizacije planiranih aktivnosti neznatan
- Da su građani mišljenja da je angažovanost lokalne uprave po pitanju zaštite minimalna, a da je informisanost i participacija građana u procesu donošenja odluka zanemarljiva



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG

CZIP

POLITIKON  
netica





## 4. STANJE ŽIVOTNE SREDINE OD 2016 DO 2020

Za analizu stanja životne sredine u opštini Nikšić izabrani su sledeći indikatori (podaci dostupni na osnovu izvještaja Agencije za zaštitu životne sredine „Izvještaj o stanju životne sredine u Crnoj Gori na bazi indikatora“ uz izvještaj Evropske komisije za Crnu goru (za navedeni period).

Monitoring stanja životne sredine se sprovodi na sistematki način, mjerenjem kako kvalitativnih tako i kvantitativnih indikatora, a koji uključuje prirodne faktore, karakteristike životne sredine kao i promjene u stanju.

Monitoring se vrši na osnovu godišnjeg Programa monitoringa koji priprema Agencija za zaštitu životne sredine i dostavlja ga nadležnom ministarstvu, a godišnji Program monitornga donosi Vlada.

Na osnovu podataka dobijenih sprovođenjem godišnjeg programa monitoringa Agencija za zaštitu životne sredine priprema godišnju Informaciju o stanju životne sredine koju dostavlja nadležnom ministarstvu na odobravanje i u daljem postupku Vladi na usvajanje. U Informaciji se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine. Za realizaciju Programa monitoringa sredstva se obezbjeđuju iz državnog budžeta.

Informaciju o stanju životne sredine za navedeni period godinu čini prikaz stanja životne sredine po sledećim segmentima:

- Vazduh
- Klimatske promjene
- Vode
- Zemljište
- Upravljanje otpadom
- Biodiverzitet
- Buka
- Radioaktivnost

### 4.1 VAZDUH

U Nikšiću se vrši automatsko mjerjenje: sumpor(IV)oksida (SO<sub>2</sub>), azot(II)oksida (NO), azot(IV)oksida (NO<sub>2</sub>), ukupnih azotnih oksida (NOx), ugljen(II)oksida (CO), prizemnog ozona (O<sub>3</sub>), PM<sub>2,5</sub> čestica, PM<sub>10</sub> čestica, sadržaj teških metala, benzo (a) pirena (BaP), relevantnih predstavnika PAH-s (markera



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education



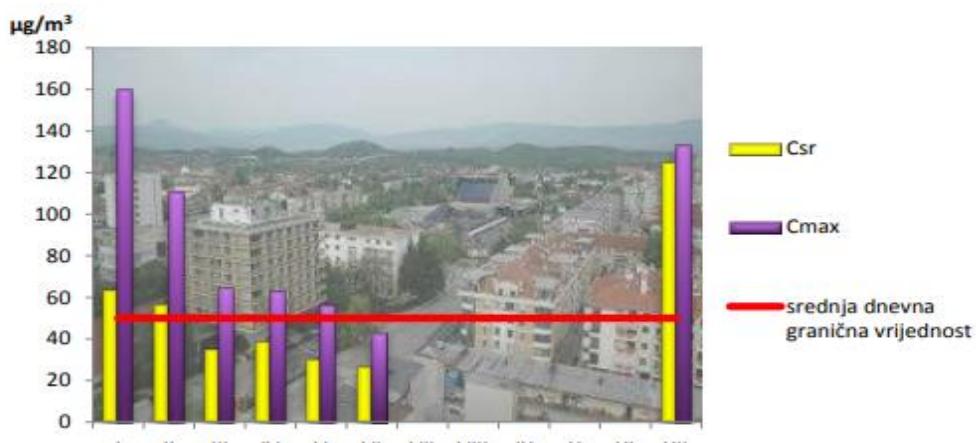


benzo (a) pirena) i ukupnih PAH-s u PM10. Mjerenje se vrši na automatskoj stacionarnoj stanici „NIKŠIĆ 2., koja se nalazi na lokaciji u dvorištu Gimnazije Stojan Cerović.

Koncentracije praćenih indikatora kvaliteta vazduha dobijenih sa mjerne stanice su u prihvatljivim graničnim vrijednostima, osim PM10 čestica koje prelaze dozvoljene vrijednosti koje iz godine u godinu prelaze granične vrijednosti, pa će u daljem tekstu biti prikazani podaci vezani za ovaj indikator. Na kvalitet vazduha najviše su uticale emisije koje su rezultat sagorijevanja goriva, u velikim i malim ložištima naročito u toku grejne sezone.

## 2016. godina

Srednje dnevne vrijednosti PM10 čestica su 72 dana (205 dana validnih mjerena) prelazile propisanu graničnu vrijednost ( $50\mu\text{g}/\text{m}^3$ ). Dozvoljeni broj prekoračenja je 35. Srednja godišnja koncentracija PM10 čestica iznosila je  $52,50\mu\text{g}/\text{m}^3$ , što je iznad propisane granične vrijednosti ( $40\mu\text{g}/\text{m}^3$ ). Zbog kvara na mjernom instrumentu nisu vršena mjerena PM10 čestica u periodu jul decembar.



Grafikon 12. Koncentracija PM<sub>10</sub> u vazduhu-Nikšić

## 2017. godina

Zbog kvara na mjernom instrumentu, nisu vršena mjerena PM10 čestica u periodu februar septembar. Srednje dnevne vrijednosti PM10 čestica su 33 dana (132 dana validnih mjerena) prelazile propisanu



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija

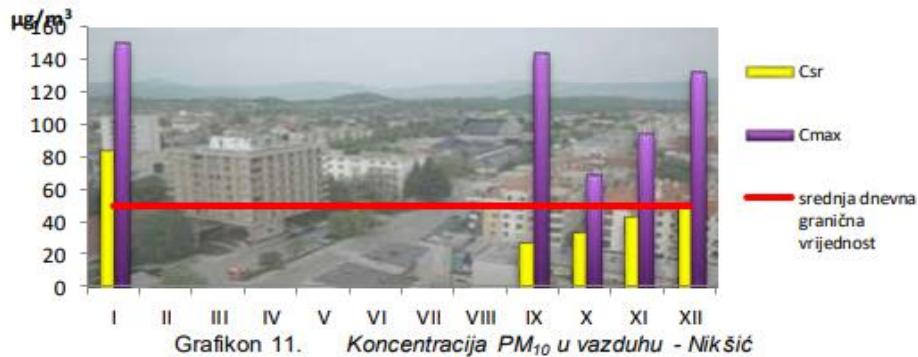


Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG



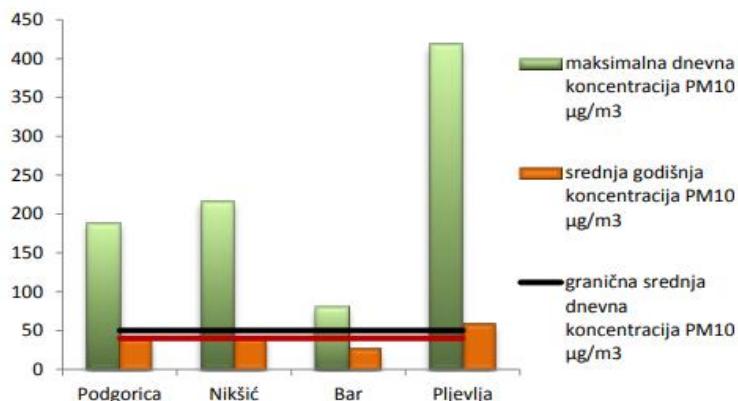
graničnu vrijednost ( $50\mu\text{g}/\text{m}^3$ ). Dozvoljeni broj prekoračenja je 35. Srednja godišnja koncentracija PM10 čestica iznosila je  $44,56\mu\text{g}/\text{m}^3$ , što je iznad propisane granične vrijednosti ( $40\mu\text{g}/\text{m}^3$ ).



Preporuka agencije za zaštitu šivotne sredine - Izraditi izvještaj o sprovođenju Plana kvaliteta vazduha za Opštinu Nikšić za period 2014-2017. sa revizijom Akcionog plana ( dostavljen nadležnom ministarstvu )

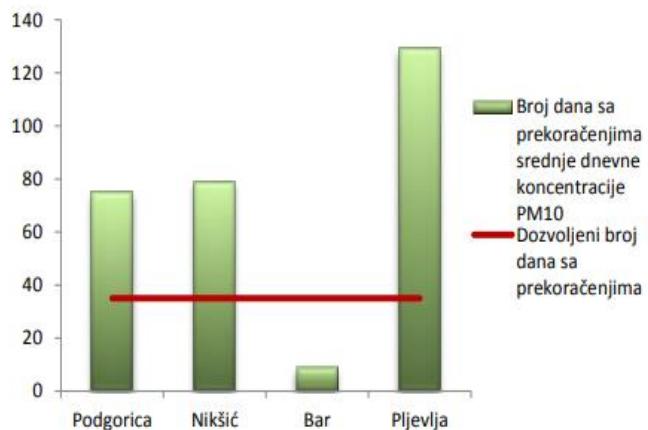
## 2018. godina

Na mjernej stanici u Nikšiću, izmjerene srednje dnevne koncentracije suspendovanih čestica PM10 su bile 79 dana iznad propisane norme od  $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ . Srednja godišnja koncentracija PM10 čestica je iznosila  $41,25 \mu\text{g}/\text{m}^3$  (propisana granična vrijednost je  $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ).



Grafikon 3. Maksimalne dnevne i srednje godišnje koncentracije PM<sub>10</sub> čestica

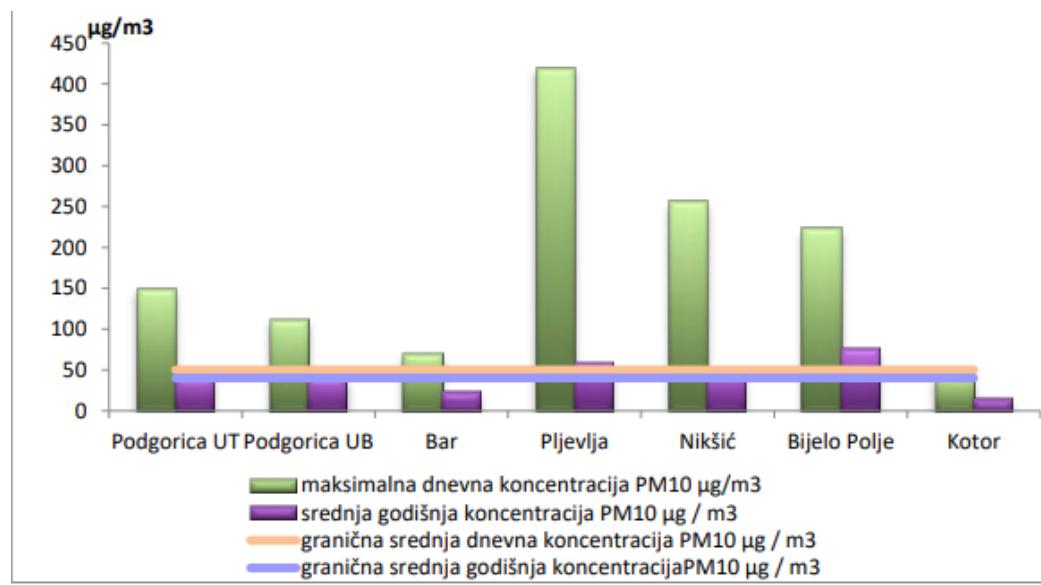
Grafikonom 4. predstavljen je broj dana sa prekoračenjima srednje dnevne koncentracije PM10 čestica upoređene sa graničnom vrijednošću.



Grafikon 4. Broj dana sa prekoračenjima srednje dnevne koncentracije PM<sub>10</sub> čestica upoređene sa graničnom vrijednošću

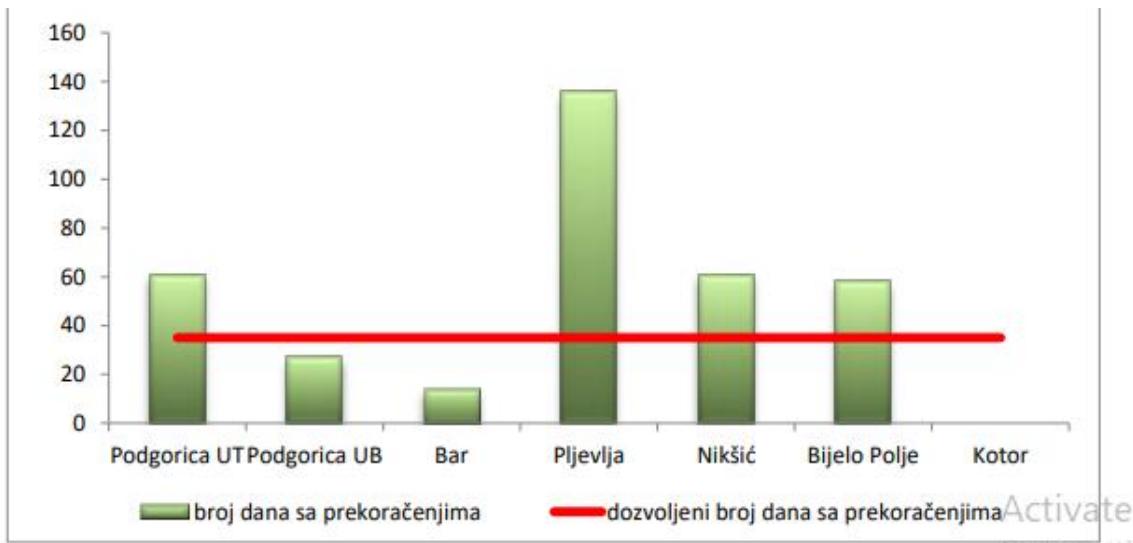
## 2019. godina

Na mjernoj stanicu u Nikšiću, izmjerene srednje dnevne koncentracije suspendovanih čestica PM10 su bile 61 dan iznad propisane norme od 50 µg/m<sup>3</sup>. Srednja godišnja koncentracija PM10 čestica je iznosila 47 µg/m<sup>3</sup> (propisana granična vrijednost je 40 µg/m<sup>3</sup> )



Grafikon 3. Maksimalne dnevne i srednje godišnje koncentracije PM<sub>10</sub> čestica

Na Grafikonu 4, predstavljen je broj dana sa prekoračenjima srednje dnevne koncentracije PM10 čestica upoređene sa dozvoljenim brojem dana sa prekoračenjima, koji za jednu kalendarsku godinu iznosi 35.

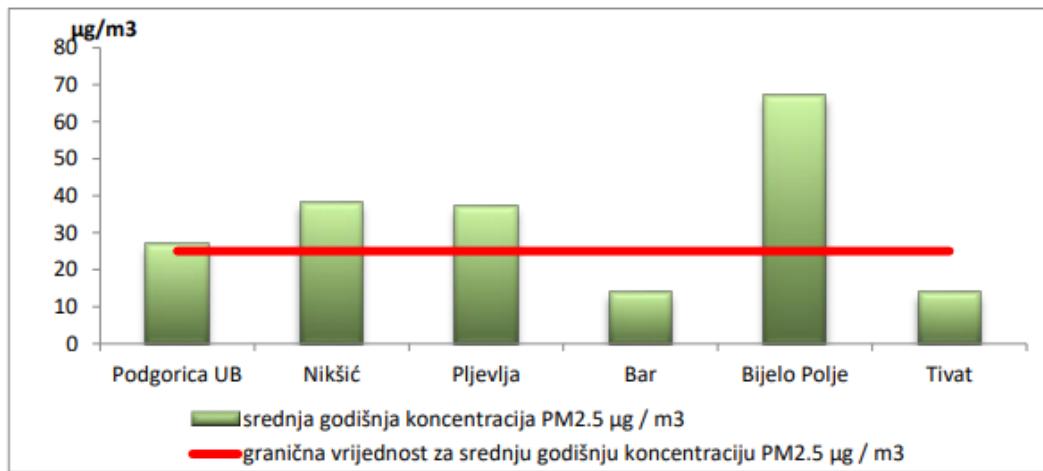


**Grafikon 4.** Broj dana sa prekoračenjima srednje dnevne koncentracije PM<sub>10</sub> čestica upoređene sa graničnom vrijednošću

Suspendovane čestice u vazduhu - PM2,5 Unaprijeđenje praćenja koncentracije PM2,5 čestica u vazduhu je bilo značajno tokom 2019. godine. Uspostavljeno je mjerjenje automatskim uzorkivačima i dostupnost podataka o koncentracijama u realnom vremenu na mjernim mjestima u Podgorici (UB-Blok V), Baru (UB), Nikšiću (UB), Bijelom Polju (UB) i u Pljevljima (Gagovića imanje-UB). Ova mjerjenja, takođe prate i mjerena referentnom gravimetrijskom metodom u skladu sa kojom se izrađuju validirani mjesечni i godišnji izvještaji.

**U Nikšiću je srednja godišnja koncentracija suspendovanih čestica PM2.5 bila iznad propisane granične vrijednosti i iznosila je 38 µg/m<sup>3</sup>.**

Na Grafikonu 5, predstavljene su srednje godišnje koncentracije PM2.5 čestica upoređene sa srednjom godišnjom graničnom vrijednošću.



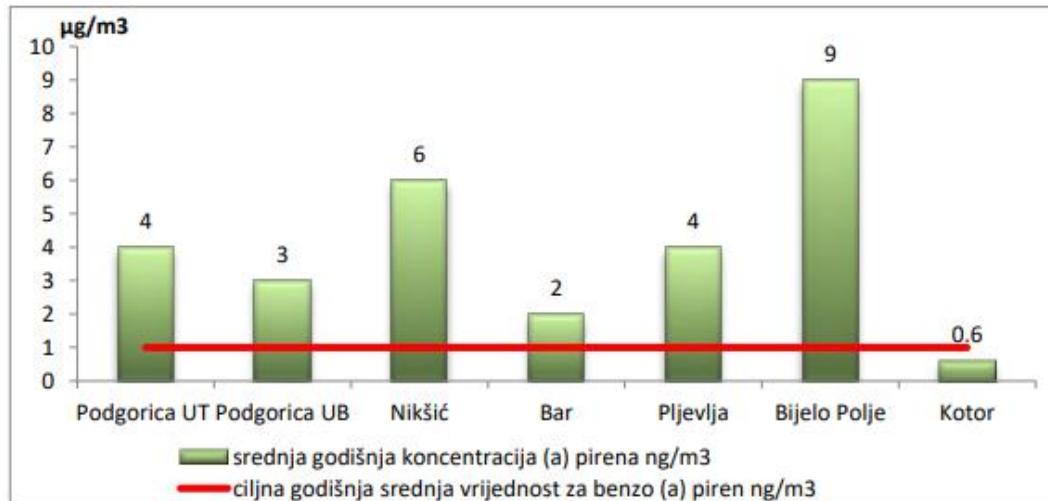
**Grafikon 5.** *Srednje godišnje koncentracije PM<sub>2.5</sub> čestica upoređene sa srednjom godišnjom graničnom vrijednošću*

### Benzo(a)piren

Sa svih mjernih mjesta na kojima se referentnom metodom pratila koncentracija PM10 čestica u vazduhu, vršena je hemijska analiza u cilju određivanja koncentracije, odnosno sadržaja benzo(a)pirena u PM10 česticama. Srednja godišnja koncentracija benzo(a)pirena u Podgorici, Baru, Nikšiću i Pljevljima je bila iznad propisane ciljne vrijednosti.

Na Grafikonu 8, predstavljene su srednje godišnje koncentracije benzo(a)pirena upoređene sa ciljnom vrijednošću.

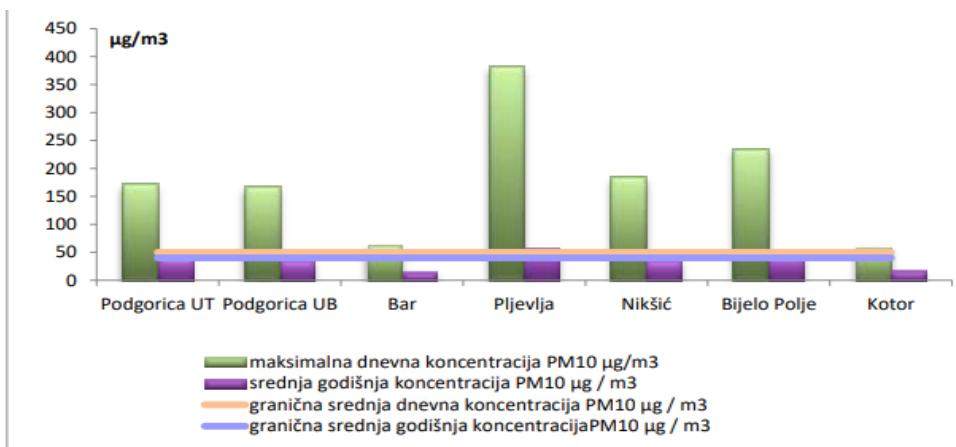




**Grafikon 8.** Srednje godišnje koncentracije benzo(a)pirena upoređene sa ciljnom vrijednošću

## 2020. godina

Na mjernoj stanici u Nikšiću, srednje dnevne vrijednosti suspendovanih čestica PM10 su 74 dana bile iznad propisane norme od  $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ . Godišnja srednja koncentracija PM10 čestica bila je ispod granične vrijednosti i iznosila je  $37 \mu\text{g}/\text{m}^3$ .

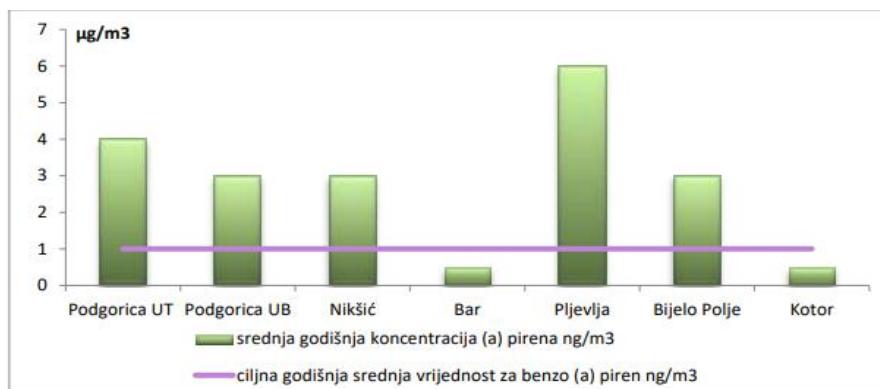


**Grafikon 3.** Maksimalne dnevne i srednje godišnje koncentracije PM<sub>10</sub> čestica

## Benzo(a)piren

Sa svih mjernih mesta, na kojima se referentnom metodom pratila koncentracija PM10 čestica u vazduhu, vršena je hemijska analiza u cilju određivanja koncentracije, odnosno sadržaja benzo(a)pirena u PM10 česticama.

Godišnja srednja vrijednost benzo(a)pirena na mjernim stanicama u Pljevljima, Bijelom Polju, **Nikšiću**, Podgorici 1 (UT) i Podgorici 2 (UB) bila je iznad propisane ciljne vrijednosti.

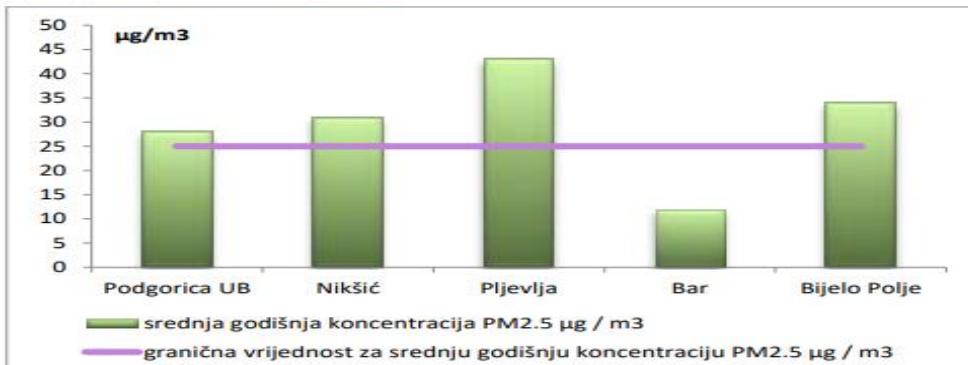


Grafikon 8. Srednje godišnje koncentracije benzo(a)pirena upoređene sa ciljnom vrijednošću

## Suspendovane čestice u vazduhu PM2,5

Suspendovane čestice u vazduhu PM2,5 Tokom 2020. godine, mjerjenje suspendovanih čestica PM2,5 realizovano je na pet stacionarnih mjernih stаница. Na stacionarnim stanicama u Pljevljima, Bijelom Polju, Nikšiću i Podgorici 2, srednja godišnja koncentracija suspendovanih čestica PM2,5 bila je iznad propisane granične vrijednosti iznosi  $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ .

Na Grafikonu 5, predstavljene su srednje godišnje koncentracije PM2,5 čestica upoređene sa srednjom godišnjom graničnom vrijednošću.



**Grafikon 5.** Srednje godišnje koncentracije PM<sub>2.5</sub> čestica upoređene sa srednjom godišnjom graničnom vrijednošću

Na nivou Crne Gore evidentirani problemi u vezi sa funkcionisanjem mjerne opreme, nastali kao rezultat nesprovodenja standardnih propisanih procedura u vezi sa redovnim godišnjim servisom i kalibracijom/etaloniranjem mjerne opreme, koje je Agencija za zaštitu životne sredine bila u obavezi da sproveđe na propisan način, uslovili su reakciju D.O.O., „Centra za ekotoksikološka ispitivanja“ koji je (od septembra 2020. godine) uklonio znak akreditacije sa mjesecnih izvještaja i obavijestio Agenciju za zaštitu životne sredine da ne garantuju validnost rezultata mjerjenja. Neophodno je da Agencija za zaštitu životne sredine u najkraćem roku sproveđe potrebne postupke javnih nabavki, kako bi se ponovo uspostavilo operativno funkcionisanje Državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha, u skladu sa zakonskim propisima.

## 4.2 KLIMATSKE PROMJENE

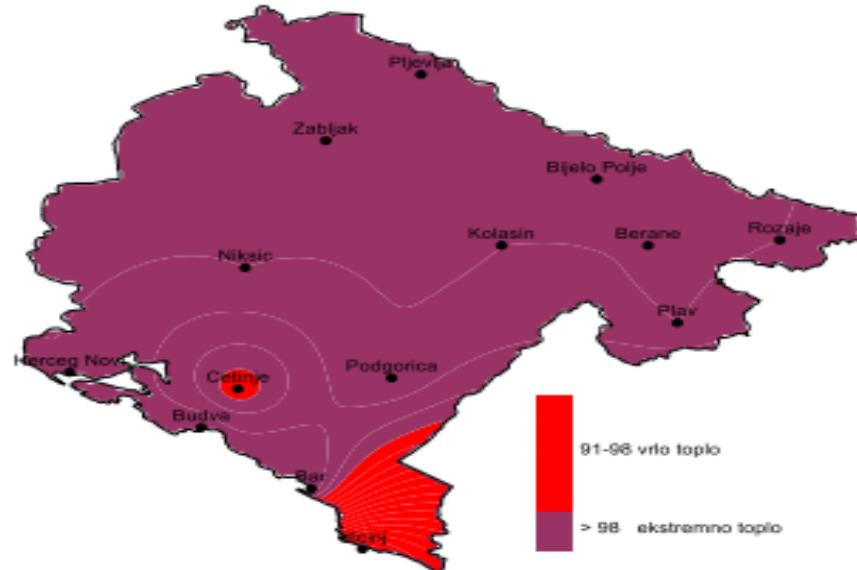
Na području Crne Gore 2016. je bila godina sa temperaturama iznad klimatske normale. Odstupanja srednje temperature vazduha su bila iznad vrijednosti klimatske normale (1961-1990. godina) i kretala su se od 1 °C u Ulcinju do 3.1 °C u Rožajama, dok je Podgorici je za 1.5 °C bilo toplije od klimatske normale.

Na području Crne Gore, 2017. godina je bila godina sa temperaturama iznad klimatske normale. Prema raspodjeli percentila, temperatura vazduha se kretala u kategoriji vrlo toplo i ekstremno toplo, dok se količina padavina kretala u kategorijama vrlo sušno, sušno i normalno.

Srednja temperatura vazduha kretala se od 6,5°C na Žabljaku do 17,9°C u Budvi, dok je u Podgorici bila 17,3°C. Odstupanja srednje temperature vazduha bila su iznad vrijednosti klimatske normale (1961-1990. godina) i kretala su se od 0,7°C u Ulcinju do 2,5°C u Rožajama, dok je Podgorici je za 1,7°C bilo toplije od klimatske normale.

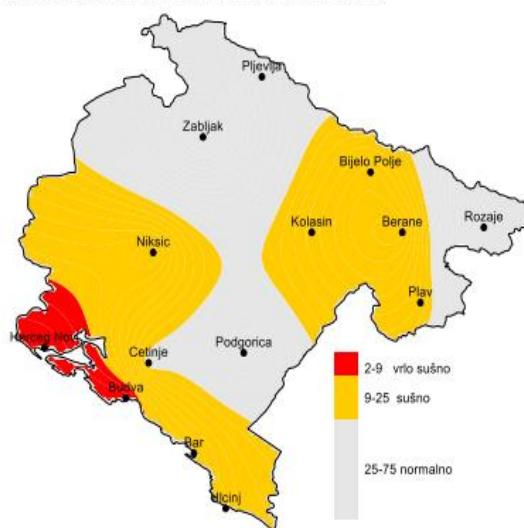


Raspodjela percentila temperature vazduha za 2017.godinu



Količina padavina kretala se od 745 l/m<sup>2</sup> u Pljevljima do 2881 l/m<sup>2</sup> na Cetinju. U Podgorici je izmjereno 1542 l/m<sup>2</sup>, što čini 93% prosječne godišnje količine. Ostvarenost količine padavina, u odnosu na klimatsku normalu, kretala se od 65% u Budvi do 103% u Rožajama.

Raspodjela percentila kolicine padavina za 2017.godinu



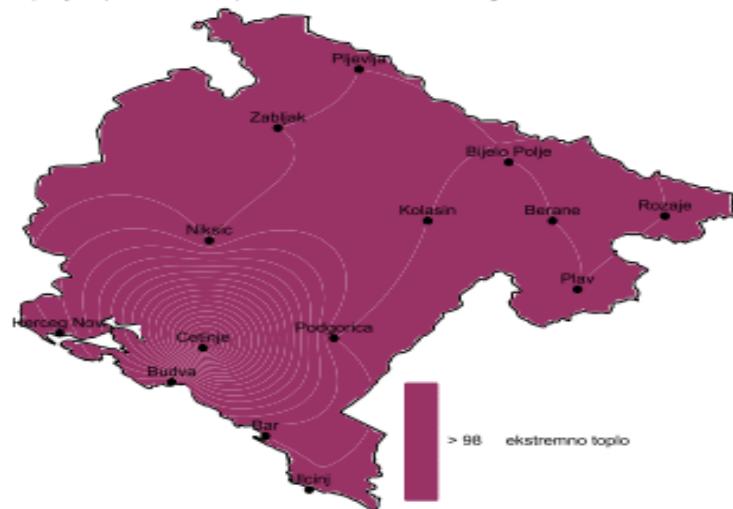
Na području Crne Gore, 2018. godina je bila godina sa temperaturama iznad klimatske normale. Prema raspodjeli percentila, temperatura vazduha se kretala u kategoriji ekstremno toplo, dok se količina padavina kretala u kategorijama normalno, kišno i vrlo kišno.

Srednja temperatura vazduha kretala se od 7,3°C na Žabljaku do 19°C u Budvi, a u Podgorici 17,9°C, što je za 2,3°C iznad klimatske normale. Odstupanja srednje temperature vazduha bila su pozitivna u odnosu na klimatsku normalu (1961-1990. godine) i kretala su se od **1,8°C u Nikšiću** i Ulcinju do 3,7°C u Rožajama.

**Tabela 8. Srednje temperature vazduha kao i dosadašnje najviše vrijednosti i godina kada su registrovane**

Opština	Srednja temperatura vazduha 2018. godina	Dosadašnji maksimum
Podgorica	17,9	17,7 (2015.)
Nikšić	12,9	12,5 (2015.)
Bar	18,7	17,8 (2016.)
Plevlja	11,4	11,1 (2014.)
H.Novi	18,1	17,6 (2011.)
Ulcinj	17,6	17,1 (1999.)
Kolašin	10,4	10,3 (2014.)
Žabljak	7,3	7,6 (2014.)
Budva	19,0	18,5 (2015.)
Cetinje	12,5	12,5 (1951.)
B.Polje	12,7	12,9 (2014.)
Rožaje	10,3	10,2 (2014.)
Berane	11,8	12,2 (2014.)
Plav	10,8	10,8 (2014.)

Raspodjela percentila temperature vazduha za 2018. godinu





Na području Crne Gore, 2019. godina je bila godina sa temperaturama iznad klimatske normale. Prema raspodjeli percentila, temperatura vazduha se kretala u kategoriji ekstremno toplo, dok se količina padavina kretala u kategorijama vrlo sušno, sušno, normalno i kišno.

Odstupanja srednje temperature vazduha su bila pozitivna u odnosu na klimatsku normalu (1961-1990) i kretala su se od 1,4°C u Ulcinju, a do 3,5°C u Rožajama.

Na skali najvećih vrijednosti, 2019. godina je bila na prvom mjestu u Ulcinju i Plavu, druga po redu u Podgorici, Nikšiću, Baru, Herceg Novom, Kolašinu, na Žabljaku, u Budvi, Beranama i Rožajama, treća na Cetinju, a u ostalim gradovima u deset najtopljih godina.

**Tabela 10.** *Srednje temperature vazduha kao i dosadašnje najviše vrijednosti i godina kada su registrovane*

Opština	Srednja temperatura vazduha 2019. godina	Dosadašnji maksimum
Podgorica	17,7	18,0 (2018.)
Nikšić	12,6	12,8 (2018.)
Bar	18,4	18,5 (2018.)
H.Novi	17,6	17,9 (2018.)
Ulcinj	17,2	17,2 (2018.)
Kolašin	10,1	10,3 (2014.)
Žabljak	7,1	7,6 (2014.)
Budva	18,7	18,9 (2018.)
Cetinje	12,1	12,5 (1951.)
Rožaje	10,1	10,2 (2014.)
Berane	11,9	12,2 (2014., 2018)
Plav	10,8	10,8 (2014., 2018)

**Za 2020. godinu ne postoje podaci u informacijama agencije**

### 4.3 VODA

Vodni potencijali čine jedan od osnovnih razvojnih potencijala Crne Gore. Po vodnim bogatstvima, u odnosu na njenu površinu, Crna Gora spada u vodom najbogatija područja na svijetu. Na osnovu dosadašnjih istraživanja površinskih vodotoka u Crnoj Gori, može se govoriti o vrlo izraženoj vodnosti u odnosu na relativno malu površinu Crne Gore, a time i o raspoloživosti značajnog hidropotencijala za energetsko korišćenje.





Stalna kontrola kvaliteta površinskih voda u Crnoj Gori obavlja se radi procjene kvaliteta vode vodotoka, praćenja trenda zagađenja i očuvanja kvaliteta vodnih resursa. Ispitivanja kvaliteta vode na izvorišima služe za ocjenu ispravnosti voda za potrebe vodosnabdijevanja i rekreacije stanovništva u cilju zaštite izvorišta i zdravlja stanovništva.

U pogledu vrste i izvora zagađenja, ocjena stanja površinskih voda nije se promijenila u odnosu na raniji period. Kao i prethodnih godina najveći izvori zagađenja površinskih i podzemnih voda su komunalne otpadne vode, koje se najčešće u neprečišćenom obliku ispuštaju u recipijent, na koncentrisan ili difuzan način. Uočljiv je i uticaj poljoprivrednih aktivnosti, industrije, prije svega prehrambene, kao i malih i srednjih preduzeća. Važno je pomenuti i sve veći uticaj saobraćajne infrastrukture i distribucije goriva na kvalitet površinskih voda.

**Rijeka Zeta** se uzorkuje na 4 mjerna mesta i prema klasifikaciji njene vode treba da pripadaju A1,S,K1 klasi uzvodno od Brezovika (Vidrovan), a nizvodno od Brezovika do ušća u Moraču A2,C,K2 klasi (Duklov most, Danilovgrad i Vranjske njive).

## 2016.godina

Vode mjernog profila Vidrovan treba da pripadaju visoko zahtijevanom nivou, a kako ovaj dio Zete prolazi kroz naselja i izložen je antropogenom uticaju, dolazi do narušavanja ovog stanja, posebno pri malom vodostaju. Ove godine bilo je 75% klase u svom zahtijevanom bonitetu, a nijedna klasa nije bila VK. Sadržaj deterdzenata, fosfata i odnos Ca/Mg pripadali su A3 klasi, dok je sadržaj fenola, TOC, nitrata, amonijum jona u A2 klasu. Idući dalje, kvalitet vode Zete se mijenja ali stanje kvaliteta bilo je dobro jer je u svojoj klasi bilo vise od 80% klase parametara na sva 3 ispitivana profila. Na mjernom mjestu kod Duklovog mosta 15,8% klase je bilo van propisanog boniteta, a od toga 6,2% VK po odnosu Ca/Mg i po sadržaju TOC-a. U donjem toku Zete, poslije njenog poniranja i primanja voda hidrocentrala, kvalitet vode ostaje na veoma dobrom nivou, gdje je 15,8% klase bilo van propisanog boniteta na profilu Danilovgrad, odnosno 12,4% na profilu Vranjske njive.

Značajno je napomenuti da na potezu Duklov most-Vranjske njive sadržaj fekalnih bakterija u odnosu na klase vode za piće i klase za kupanje bili su u propisanoj klasi –A2 , K2, a po sadržaju koli bakterija čak u klasu A1,K1.



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





## 2017. godina

Stanje kvaliteta voda, za sve vodotoke u 2017. godini bilo je lošije i znatno loše u odnosu na 2016. godinu, što se može pripisati količini ulivnih otpadnih voda i meteorološkim uslovima. Prema raspodjeli percentile, temperatura vazduha se kreće u kategoriji vrlo toplo i ekstremno toplo. Količina padavina se, prema raspodjeli percentile, kreće u kategorijama vrlo sušno, sušno i normalno.

Od mjesta na vodotocima, najveće udare zagađenja pokazale su mjerne tačke na: Čehotini (ispod ušća Vezišnice, ispod grada Pljevalja i Gradac), Morači (ispod uliva voda gradskog kolektora, Vukovci i Grbavci), Ibru (Bać), Vezišnici (mjerno mjesto iznad ušća u Čehotinu), Limu (Skakavac i Doprakovo) i **Zeti (Duklov most)**.

## 2018. godina

Na mjernom mjestu kod Duklovog mosta 83,2% klase bilo je u svojoj klasi, a 10% VK, po odnosu Ca/Mg i po sadržaju nitrita, TOC-a i fosfata. Kvalitet vode ovog profila se znatno poboljšao, u odnosu na prethodne godine, i vidi se da su otpadne vode Nikšića usmjerene na postrojenja za prečišćavanje voda.

## 2019. godina

Uvođenjem ekološkog stanja za karakterizaciju kvaliteta voda, definsali su se i elementi za klasifikaciju ekološkog stanja. Od 2019. godine uvedena je potpuno nova klasifikacija kojom se definišu ekološko stanje rijeka, jezera, mješovitih voda i voda priobalnog mora. Ekološko stanje je cjelokupna okolina (svi abiotički parametri, uključujući i koakcijsko djelovanje biote) koja okružuje svaku vrstu na Zemlji.

### BPK5- biološka potrošnja kiseonika

Biološka potrošnja kiseonika (BPK) je količina kiseonika koja potrebna da se izvrši biološka oksidacija prisutnih, biološki razgradljivih, sastojaka vode. Stepen zagađenosti vode organskim jedinjenjima definisan je, pored ostalih, i ovim parametrom (BPK) i osnovni je parametar za ocjenu zagađenosti površinskih voda organskim materijama.



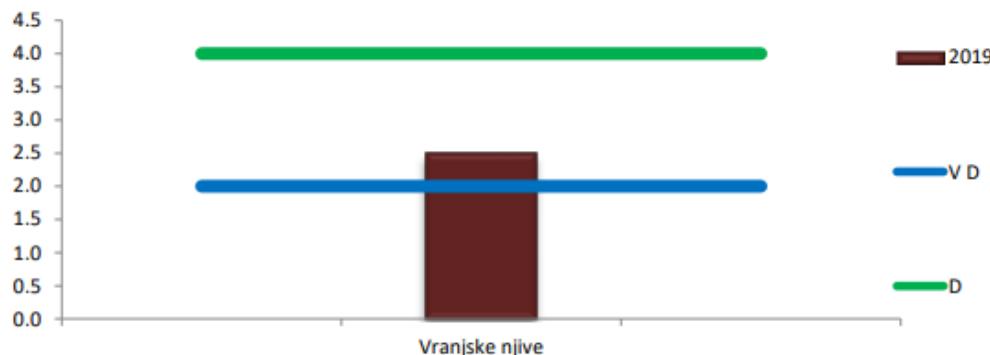
Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





**Grafikon 27.** *BPK<sub>5</sub> u rijeci Zeti (mg/l)*

Stanje voda vještačkih jezera i ZPVT odnosno njihovih ispitivanih 5 lokacija, imalo je dobar status na 3 lokacija (Slano, Krupačko i Bilećko jezero) i umjeren status na 2 lokacije (Liveroviće, Otilovća jezero).

Ekološki status koji je određen na osnovu rezultata bioloških elemenata vodnih tijela površinskih voda, razvrstan je u kategorije: vrlo dobro, dobro, umjeren, lose i vrlo loše stanje.

Stanje voda vještačkih jezera i ZPVT odnosno njihovih ispitivanih 5 lokacija, sa aspekta kvaliteta sadržaja fitoplanktona, imalo je dobar status na svih 5 lokacija (Slano, Krupačko, Liverovića, Otilovća jezero i Bilećko jezero).

- Stanje voda vještačkih jezera i ZPVT odnosno njihovih ispitivanih 5 lokacija, sa aspekta kvaliteta sadržaja fitobentosa, imalo je umjeren status na 3 lokacija (Slano, Liverovića i Otilovća jezero) i loš status na 2 lokacije (Krupačko i Bilećko jezero).

Evidentirano prisustvo zajednice makrozoobentosa i fitoplanktona na ovim lokacijama, doprinosi navedenom stanju kvaliteta voda.

Od 5 ispitivanih lokaliteta vještačkih jezera (nije ispitivan makrozoobentos) nađeni kvalitet potencijala bio je: - umjeren na 3 lokacije na Slanom, Liverovića i Otilovića jezeru - loš na 2 lokacije-Krupačkom i Bilećkom jezeru.

## 2020. godina

Svi parametri praćenja kvaliteta vode za opštinu Nikšić su na zadovoljavajućem nivou osim biološka potrošnja kiseonika. Biološka potrošnja kiseonika (BPK<sub>5</sub>) je količina kiseonika koja je potrebna da se



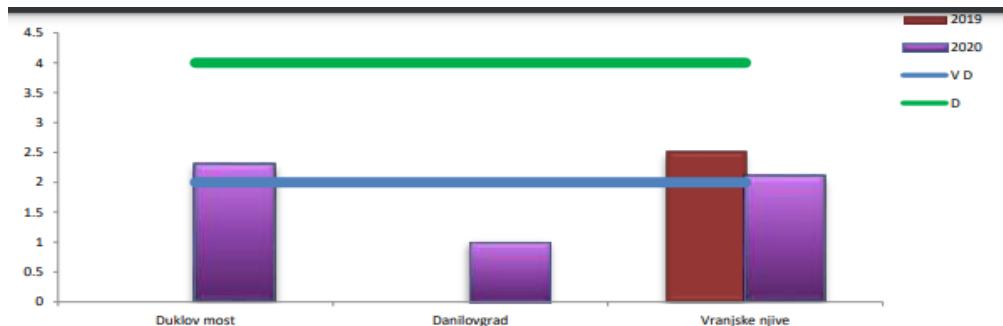
Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education



izvrši biološka oksidacija prisutnih, biološki razgradljivih, sastojaka vode. Stepen zagađenosti vode organskim jedinjenjima definisan je, pored ostalih, i ovim parametrom (BPK5) i osnovni je parametar za ocjenu zagađenosti površinskih voda organskim materijama.



Grafikon 22. BPK5 u rijeci Zeti (mg/l)

Stanje voda vještačkih jezera i ZPVT, odnosno njihovih ispitivanih 5 lokacija, stanje voda imalo je dobar i bolji potencijal na 2 lokacije (40%) (Slano i Bilećko jezero) i umjeren potencijal na 3 lokacije (60%) (Krupačko, Liverovića i Otilovča jezero).

Potencijal voda vještačkih jezera i ZPVT odnosno njihovih ispitivanih 5 lokacija, sa aspekta kvaliteta sadržaja fitoplanktona, imale su: dobar potencijal na 3 lokacije (60%) (Slano, Krupačko i Liverovića jezero), umjeren status 1 lokacija (20%) (Otilovča jezero) i vrlo loš potencijal na 1 lokaciji (20%) (Bilećko jezero)

Potencijal voda vještačkih jezera i JMVT odnosno njihove 3 lokacije na kojima su nađene makrofite, imala je: dobar i bolji potencijal na 1 lokaciji (33,3%) (Krupačko jezero) i loš potencijal imale su ostale 2 lokacije (66,6%) (Slano jezero - ispod Broćanca i Otilovča jezero - ispod ribarske kućice).

#### 4.4 ZEMLJIŠTE

Zemljište bi trebalo posmatrati kao multifunkcionalni sistem, a ne kao skup fizičkih i hemijskih svojstava. Osim što je izvor hrane i vode, ono predstavlja i izvor biodiverziteta i životnu sredinu za



ljudska bića. Stoga, sprovođenje monitoringa zemljišta, kao jedne od mjera zaštite i očuvanja zemljišta, predstavlja preduslov očuvanja kvalitetnog života, ali i opstanka živog svijeta.

## 2016. godina

Na području opštine Nikšić uzorkovanje je izvršeno na 5 sledećih lokacija:

- Deponija Željezare - zemljište uzorkovano na udaljenosti 300 m od deponije,
- Rubeža - zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu ka Župi,
- Dječije igralište,
- Zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu Nikšić-Podgorica,
- Golija - katun Latično.

Rezultati analize uzoraka zemljišta na lokaciji deponija Željezare (zemljište na udaljenosti 300 m od deponije) pokazuju povećan sadržaj hroma, nikla i fluora u odnosu na vrijednosti normirane Pravilnikom, dok je sadržaj svih ostalih analiziranih neorganskih i organskih supstanci ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija. Analiza uzorka zemljišta uzorkovanog na lokaciji Rubeža pokazala je povećan sadržaj olova, hroma, nikla, fluora, policikličnih aromatskih ugljovodonika i pet PBC kongenera. Sadržaj ostalih analiziranih parametara je ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija normiranih Pravilnikom. U uzorku zemljišta uzorkovanom na lokaciji pored saobraćajnice Nikšić-Podgorica sadržaj fluora prevazilazi maksimalno dozvoljenu koncentraciju normiranu Pravilnikom, dok je sadržaj svih ostalih analiziranih neorganskih i organskih komponenti ispod Pravilnikom normiranih vrijednosti. U uzorku zemljišta uzorkovanom na Goliji (katun Latično) sadržaj svih analiziranih supstanci je ispod vrijednosti normiranih Pravilnikom.

U većini slučajeva, djeca su više od odraslih ljudi izložena uticaju zagađujućih supstanci iz zemljišta. U uzorku zemljišta uzorkovanom na lokaciji dječije igralište u Nikšiću, sadržaj fluora prevazilazi maksimalno dozvoljenu koncentraciju normiranu Pravilnikom. Sadržaj svih ostalih analiziranih neorganskih i organskih komponenti je ispod Pravilnikom normiranih vrijednosti.

Zagađenje zemljišta porijeklom iz **atmosfere** (emisije iz različitih industrijskih tehnoloških procesa, emisija usled sagorijevanja fosilnih goriva u industriji, individualnih i lokalnih kotlarnica, emisija prilikom sagorijevanja različitih organskih materija - biomase i sl.) predstavlja jedan od najznačajnijih izvora zagađenja. U svrhu praćenja istog, Programom za 2016. godinu obuhvaćene su lokacije u Podgorici, Nikšiću i Pljevljima. U naselju Rubeža evidentirano je povećanje sadržaja olova, hroma, nikla i fluora, kao i poliaromatskih ugljovodonika i pet PCB kongenera, u odnosu na normirane vrijednosti, što se pripisuje uticaju procesa u Željezari.

## 2017. godina



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Praćenje potencijalnog zagađenja zemljišta u našoj zemlji otežava i nedostatak adekvatnog zakonskog okvira. Ne postoji zakon o upravljanju zemljištem, osim poljoprivrednog. Shodno tome, navedeni Pravilnik definiše MDK vrijednosti samo za poljoprivredno zemljište dok za zemljišta druge namjene (industrijska zemljišta, dječja igrališta, parkovi, stambene zone, itd.) ne postoji zakonom propisan maksimalni sadržaj opasnih i štetnih materija.

U 2017. godini, na području opštine Nikšić uzorkovanje je izvršeno na 4 sledeće lokacije:

- Deponija Željezare – zemljište uzorkovano u blizini deponije,
- Rubeža - zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu ka Župi,
- Dječje igralište i
- Zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu Nikšić-Podgorica.

Rezultati ispitivanja zagađenosti zemljišta pokazuju sledeće:

Analizom uzorka zemljišta sa lokacije u blizini deponije Željezare evidentiran je povećan sadržaj hroma, nikla i fluora u odnosu na vrijednosti normirane Pravilnikom, dok sadržaj svih ostalih neorganskih i svih organskih parametara ne premašuje propisane koncentracije.

U uzorku zemljišta uzorkovanom na lokaciji pored saobraćajnice Nikšić Podgorica samo sadržaj fluora premašuje maksimalno dozvoljenu koncentraciju normiranu Pravilnikom, dok je sadržaj svih ostalih analiziranih neorganskih i organskih komponenti u okviru normiranih vrijednosti.

Analiza uzorka zemljišta uzorkovanog na lokaciji Rubeža pokazala je povećan sadržaj kadmijuma, olova, hroma, nikla, bakra, cinka, molibdena i policikličnih aromatskih ugljovodonika (PAH). Sadržaj ostalih analiziranih parametara je ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija normiranih Pravilnikom

Analizom uzorka zemljišta uzorkovanog na ovoj lokaciji (dječje igralište) nije detektovano prekoračenje sadržaja nijednog od ispitivanih neorganskih i organskih parametara u odnosu na vrijednosti normirane Pravilnikom.

## 2018. godina

U 2018. godini, na području opštine Nikšić uzorkovanje je izvršeno na 4 sledeće lokacije:

- Deponija Željezare – zemljište uzorkovano u blizini deponije,
- Rubeža - zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu ka Župi,
- Dječje igralište i



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





➤ Zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu Nikšić-Podgorica.

Rezultati ispitivanja zagađenosti zemljišta pokazuju sledeće:

Analizom uzorka zemljišta sa lokacije u blizini deponije Željezare evidentiran je povećan sadržaj kadmijuma, olova, hroma, nikla, fluora i cinka u odnosu na vrijednosti normirane Pravilnikom, dok sadržaj svih ostalih neorganskih i svih organskih parametara ne premašuje propisane koncentracije.

U uzorku zemljišta uzorkovanom na lokaciji pored saobraćajnice Nikšić-Podgorica samo sadržaj fluora premašuje maksimalno dozvoljenu koncentraciju normirani Pravilnikom, dok je sadržaj svih ostalih analiziranih neorganskih i organskih komponenti u okviru normiranih vrijednosti.

Analiza uzorka zemljišta uzorkovanog na lokaciji Rubeža pokazala je povećan samo sadržaj fluora. Sadržaj ostalih analiziranih neorganskih, kao i svih organskih, parametara je ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija normiranih Pravilnikom.

Rezultati analize zemljišta uzorkovanom na dječjem igralištu su na zadovoljovavajućem nivou.

#### - Zemljište u blizini deponije Željezare

Povećan sadržaj navedenih parametara u zemljištu sa ove lokacije je najvećim dijelom povezan sa radom Željezare, koja se nalazi u neposrednoj blizini, kao i sa geochemijskim sastavom zemljišta.

U zemljištu ove lokacije oko 80% sadržaja i nikla i hroma je prisutno u obliku silikatnih jedinjenja, što potvrđuje njegovu zanemarljivu biodostupnost, kao i njegovo značajno geohemijsko porijeklo.

Povećan sadržaj fluora pripisuje se karakteristikama sastava zemljišta u Crnoj Gori, koje je prirodno bogato fluorom.

Povećan sadržaj olova, kadmijuma i cinka posledica su direktnog uticaja rada Željezare. Ipak, bitno je naglasiti i sledeće:

Polovina ukupnog sadržaja cinka sa ove lokacije (52%) nalazi se u obliku silikatnih i oksidnih minerala, koji se u prirodnim uslovima ne mogu mobilisati iz zemljišta. Druga polovina je prisutna u oblicima koji bi se, usled promjena uobičajenih uslova životne sredine (pojava kiselih kiša i sl.), mogli transformisati u mobilnije i potencijalo biodostupnije forme i time postati rizikom za okolinu.

Samo trećina ukupnog sadržaja kadmijuma (36%) i olova (31%) sa ove lokacije prisutan je u obliku silikatnih i oksidnih minerala, koji se u prirodnim uslovima ne mogu mobilisati iz zemljišta. Dvije trećine ukupnog sadržaja ovih elemenata, pod uticajem promjena uslova životne sredine, mogu preći u biodostupnije forme koje predstavljaju rizik po okolinu.

## 2019. godina



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





U 2019. godini, na području opštine Nikšić uzorkovanje je izvršeno na 4 sledeće lokacije:

- Deponija Željezare – zemljište uzorkovano u blizini deponije,
- Rubeža - zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu ka Župi,
- Dječije igralište i
- Zemljište uzorkovano uz saobraćajnicu Nikšić-Podgorica.

Rezultati ispitivanja zagađenosti zemljišta pokazuju sledeće:

Analizom uzorka zemljišta sa lokacija u blizini deponije Željezare i pored saobraćajnice Nikšić-Podgorica evidentiran je samo povećan sadržaj fluora. Sadržaj svih ostalih analiziranih neorganskih i svih organskih parametara ne premašuje normirane vrijednosti.

Analiza uzorka zemljišta uzorkovanog na lokaciji Rubeža pokazala je povećan sadržaj olova, hroma, nikla i fluora, uz blago prekoračenje maksimalno dozvoljene koncentracije za kadmijum. Sadržaj ostalih neorganskih, kao i svih organskih, parametara je ispod vrijednosti propisanih Pravilnikom.

Ukupni rezultati dodatnih analiza za navedena prekoračenja parametara na sledećim lokacijama:

- Zemljište u blizini deponije Željezare i pored saobraćajnice Nikšić-Podgorica

Povećan sadržaj fluora na ovim lokacijama pripisuje se karakteristikama sastava zemljišta u Crnoj Gori, koje je prirodno bogato ovim elementom.

- Zemljište sa lokacije Rubeža

Sekvencijalnom analizom uzorka zemljišta sa ove lokacije ustanovljeno je da je, od svog ukupnog sadržaja, kadmijum najmanjim dijelom (8,9%) prisutan u obliku lako izmjenjivih frakcija, a slična količina je vezana i za organsku materiju. Dakle, najvećim svojim dijelom kadmijum je prisutan u silikatnim strukturama (44%) i oksidima gvožđa i mangana (36%), iz čega se izvodi zaključak da je najveći dio ovog metala prirodno prisutan u zemljištu sa ove lokacije.

Najveći udio olova (68%), nikla (91%) i hroma (89%) u uzorku zemljišta sa ove lokacije prisutno je u obliku silikatnih jedinjenja, predstavljajući teško dostupnu frakciju, koja potvrđuje njihovu zanemarljivu



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG

CZIP

POLITIKON  
mediji





biodostupnost, kao i njihovo značajno geochemijsko porijeklo. U određenom procentu (oko 28%) oovo je prisutno u oblicima vezanim za okside mangana i gvožđa koji, samo usled velikih promjena u životnoj sredini, mogu preći u neke dostupnije forme.

Povećan sadržaj fluora pripisuje se karakteristikama sastava zemljišta u Crnoj Gori, koje je prirodno bogato fluorom.

## 2020.godina

U 2020. godini, na području opštine Nikšić uzorkovanje zemljišta izvršeno je na tri lokacije:

- Deponija Željezare – zemljište uzorkovano u blizini deponije,
- Rubeža,
- Poljoprivredno zemljište u blizini gradske deponije „Mislov do“.

Rezultati ispitivanja zagađenosti zemljišta pokazali su sledeće:

Analizom uzorka zemljišta sa lokacije u blizini deponije Željezare nije evidentirano nijedno prekoračenje propisanih MDK u odnosu na sadržaj ispitivanih opasnih i štetnih materija. Sadržaj svih praćenih POPs hemikalija bio je van opsega detekcije, osim policikličnih aromatičnih ugljovodonika (PAH) koji su detektovani, ali u značajno manjoj koncentraciji od normirane vrijednosti.

Analiza zemljišta uzorkovanog na lokaciji Rubeža pokazala je povećan sadržaj kadmijuma, olova, hroma, nikla, cinka, bora i fluora u odnosu na Pravilnikom propisane koncentracije.

Rezultati analize zemljišta uzorkovanog na lokaciji u blizini gradske deponije Mislov do (lokacija praćena od 2020. godine) pokazali su povećan sadržaj hroma i bora u odnosu na propisane vrijednosti. Sadržaj svih ostalih neorganskih parametara ne prevaziđa normirane MDK. Od ispitivanih POPs hemikalija, u uzorku zemljišta sa ove lokacije, jedino je prisustvo policikličnih aromatičnih ugljovodonika (PAH) iznad linije detekcije instrumenta, ali značajno ispod Pravilnikom normirane vrijednosti. Sadržaj svih ostalih analiziranih POPs je ispod limita detekcije.

Uticaj deponovanja komunalnog otpada – Rezultati sekvencijalne analize pokazali su da se povećan sadržaj hroma i bora (evidentiran u Nikšiću) i hroma, nikla i bora (evidentiran u Podgorici) odnosi na njihovo prirodno prisustvo u zemljištu, odnosno na njegov karakterističan geochemijski sastav, a ne na uticaj deponija.

## 4.5 UPRAVLJANJE OTPADOM



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Osnovni pravni okvir za upravljanje otpadom u Crnoj Gori je Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11 od 29.12.2011, 39/16 od 29.06.2016), kojim se uređuju vrste i klasifikacija otpada, planiranje, uslovi i način upravljanja otpadom, kao i druga pitanja od značaja za upravljanje otpada.

Neadekvatno odlaganje otpada na i neuređenim odlagalištima neposredno ima značajan negativan uticaj na sve segmente životne sredine (vazduh, podzemne i površinske vode, zemljište, floru i faunu).

Čak i ako se propisno sakuplja i odlaže, otpad koji se nekontrolisano proizvodi, ponovo ne upotrebljava i ne reciklira, ne doprinosi zaštiti životne sredine.

Postojeće stanje u Crnoj Gori:

Kroz zajedničku saradnju Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i MONSTAT-a, došlo se do prvih podataka o količinama generisanog komunalnog otpada u našoj zemlji za period od 2013-2016. godine. Tokom 2016. godine, u Crnoj Gori je generisano 322 260 tona komunalnog otpada. Shodno procijenjenom broju stanovnika, svaki stanovnik Crne Gore proizveo je prosječno 517,9 kg na godišnjem, to jest 1,4 kg na dnevnom nivou.

Iako se otpad svakodnevno generiše na teritoriji cijele Crne Gore, uslugom sakupljanja i odvoženja nisu obuhvaćeni svi proizvođači otpada. Prema podacima dobijenim iz crnogorskih opština, sakupljanje otpada je obezbijeđeno uglavnom u centrima (gradovima, tj. urbanim cjelinama) jedinica lokalne samouprave, dok se otpad koji se stvara u ruralnim sredinama, odnosno selima i manjim naseljima, uglavnom ne sakuplja.

Na sanitarnim deponijama otpad odlagažu: Glavni grad, Prijestonica Cetinje, Danilovgrad, Bar, Ulcinj, Kotor, Tivat i Budva. Na lokacijama za privremeno skladištenje: Andrijevica, Herceg Novi, Kolašin, Mojkovac, Plav (Gusinje), Pljevlja, Rožaje (Petnjica), Bijelo Polje i Berane su privremeno uskladištite komunalni otpad. Četiri jedinice lokalnih samouprava nijesu uspostavile upravljanje komunalnim otpadom u skladu sa propisima, a to su: **Nikšić**, Plužine, Šavnik i Žabljak, uz napomenu da Opština Plužine odlaže komunalni otpad na neuređenom odlagalištu **Mislov Do u Nikšiću**.

Na nacionalnom nivou, i dalje postoji potreba za rješavanjem problema „istorijskog“ otpada nastalog tokom ekspanzivne proizvodnje velikih industrijskih sistema kao što su Kombinat aluminijuma



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Podgorica, Željezara Nikšić, TE Pljevlja i drugi, u drugoj polovini prošlog vijeka, kao i otpada nastalog u malim i srednjim preduzećima

Sanacija neuređenih odlagališta otpada u Crnoj Gori i dalje predstavlja izazov za sve lokalne samouprave. U Crnoj Gori, odlaganje i dalje predstavlja najzastupljeniji metod za konačno rješavanje pitanja nastalog otpada. Na nacionalnom nivou, i dalje postoji potreba za rješavanjem problema „istorijskog“ industrijskog otpada nastalog usled proizvodnih aktivnosti velikih industrijskih sistema kao što su Kombinat aluminijuma Podgorica, Željezara Nikšić, TE Pljevlja i drugi.

## 4.6 BIODIVERZITET

Biodiverzitet predstavlja biološku raznovrsnost flore i faune na našoj planeti i izvor je dobara, resursa i ekoloških servisa koji su neophodni za čovjekovo preživljavanje. Gubitkom biodiverziteta nestaju vrste, ekosistemi i genetička raznovrsnost, što naravno utiče na humanu populaciju. Praćenje stanja (monitoring) biodiverziteta ima za cilj njegovo očuvanje, unaprijeđenje i zaštitu, kroz utvrđivanje stanja, promjena i glavnih pritisaka na ovaj važan prirodan resurs iz godine u godinu. Uvid u postojeće stanje biodiverziteta ostvaruje se putem praćenja stanja i procjene ugroženosti važnih parametara u ovom slučaju vrsta i staništa na nacionalnom i međunarodnom nivou što je preduslov za adekvatnu zaštitu i djelovanje.

Dodatno u okviru IWC monitoringa ptičjih vrsta obuhvaćene su sledeće lokacije: Šasko jezero, Tivatska solila, Ulcinjska solana, Dolina rijeke Zete, Slano jezero, Jezero Krupac, Plavsko jezero, Skadarsko jezero i Delta rijeke Bojane.

Ne postoje podaci o stanju biodiverziteta za opština Nikšić.

## 4.7 BUKA



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





U skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11 od 10.06.2011, 01/14 od 09.01.2014), buka u životnoj sredini je nepoželjan ili štetan zvuk na otvorenom prostoru koji je izazvan ljudskom aktivnošću, uključujući buku koja potiče iz drumskog, željezničkog i vazdušnog saobraćaja i od industrijskih postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola.

Na osnovu Zakona je donešen Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke ("Službeni list CG", br. 60/11). Na osnovu gore navedene zakonske regulative, sve opštine (osim Petnjice i Gusinja) su donijele Rješenja o akustičkom zoniranju svojih teritorija, što je osnovni uslov za implementaciju Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke. Određivanjem akustičkih zona, propisane su granične vrijednosti za definisane djelove opštinske teritorije, što je od značaja za zaštitu od buke u životnoj sredini, a i za buduće planiranje izgradnje objekata i izдавanje dozvola za rad ugostiteljskim i drugim objektima.

Metodologija mjerena primjenjena u realizaciji, data je u ISO 1996-2 "Akustika–opisivanje, mjerenje i ocjenjivanje buke u životnoj sredini". Svako mjerenje u toku jednog dana u trajanju od 24 časa je podijeljeno na dnevno, večernje i noćno mjerenje, u skladu sa zakonski definisanim terminima mjerena.

Lden – ukupni indikator nivoa buke tokom dana, večeri i noći;

Lday – indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 7 do 19 časova;

Levening – indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme od 19 do 23 časova;

Lnight – indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 23 do 7 časova;

## 2016. godina

Nivo buke u I ciklusu mjerena je u periodu od 29.06. do 8.07.2016. godine.

Nivo buke u II ciklusu mjerena je u periodu od 19. do 27.10.2016. godine.

Vrijednost indikatora buke za dan i veče veća je u drugom ciklusu mjerena (sredina oktobra) nego u prvom (kraj juna).



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



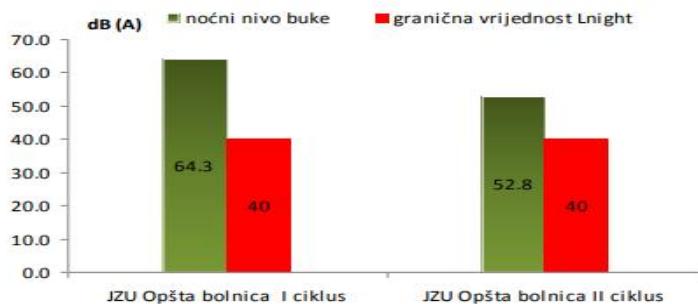
Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





U oba ciklusa mjerena, vrijednosti indikatora buke za dan, veče i noć prelaze granične vrijednosti nivoa buke. Srednje vrijednosti nivoa buke za Lnight – indikator noćnog nivoa buke koji se odnosi na vrijeme od 23 do 7 časova.



Grafikon 90. Srednje vrijednosti nivoa buke za noć ( $L_{night}$ ) na mjerom mjestu u Nikšiću

Rezultati monitoringa buke u 2012, 2013, 2014, 2015 i 2016. godini su potvrdili da je saobraćajna buka najveći izvor buke u životnoj sredini Crne Gore. Iz toga proizilazi potreba za kontrolom nivoa buke kao i planiranje mjera za zaštitu populacije od njenog štetnog dejstva. Mjere zaštite su date kao kratkoročne i dugoročne.

## 2017. godina

Rezultati monitoringa u ovom izvještaju, prikazani su onim redosledom kako je i izvršeno mjerenje nivoa buke na terenu. Prvi ciklus mjerena realizovan je u periodu od 26. jula do 30. oktobra 2017. godine, a drugi ciklus u periodu od 31. oktobra 2017. godine do 26. januara 2018. godine.

Za opštinu Nikšić nivo buke u prvom ciklusu mjerena je u periodu od 16-23. avgust 2017. godine, dok je nivo buke u drugom ciklusu mjerena je u periodu od 8-15. novembra 2017. godine.

Dnevni, večernji i noćni indikator nivoa buke u oba ciklusa mjerena prelaze granične vrijednosti buke. Vrijednosti indikatora nivoa buke za dan, veče, noć, kao i ukupni, manji su u prvom ciklusu mjerena nego u drugom. Srednje godišnje izmjerene vrijednosti svih indikatora nivoa buke **prelaze** granične



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

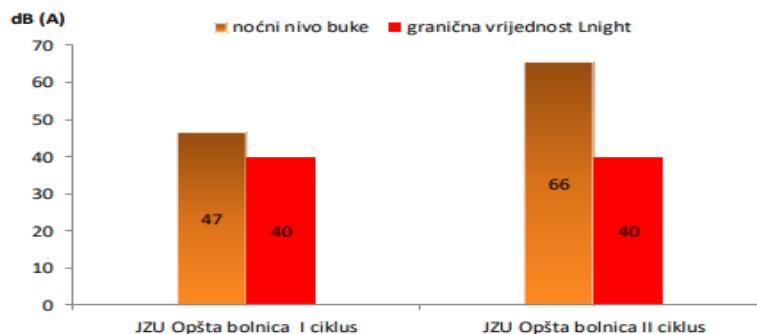
FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG

CZIP

POLITIKON  
netika



vrijednosti. Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke Lnight koji se odnosi na vrijeme 23-07 h, prikazane su sledećim grafikonom:



Grafikon 81. Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke ( $L_{night}$ ) na mjernom mjestu u Nikšiću

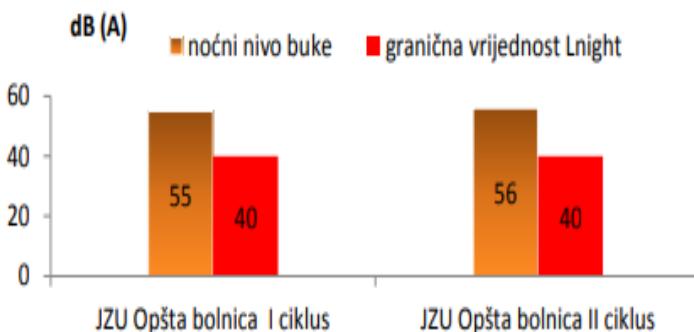
## 2018. godina

Nivo buke u prvom ciklusu mjerjen je u periodu od 07-13. avgusta 2018. godine, dok je nivo buke u drugom ciklusu mjerjen je u periodu od 19-24. decembra 2018. godine. Rezultati mjerjenja su prikazani u Tabeli 27. kao srednje vrijednosti za: Lday – indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme 07-19 h, Levening – indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme 19-23 h, Lnight – indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme 23-07 h i Lden – ukupni indikator nivoa buke tokom dana, večeri i noći.

Tabela 27. Vrijednosti indikatora nivoa buke na mjernom mjestu u Nikšiću

	$L_{day}$ (dB)	$L_{evening}$ (dB)	$L_{night}$ (dB)	$L_{den}$ (dB)
I ciklus	57,8	55,2	54,6	61,1
II ciklus	57,5	56,1	55,8	62,9
Srednja godišnja vrijednost	58	56	56	62
Granična vrijednost	50	50	40	---

Dnevni, večernji i noćni indikatori nivoa buke u oba ciklusa mjerjenja prelaze granične vrijednosti nivoa buke. Dnevni, večernji i noćni indikatori buke se neznatno razlikuju u ljetnjem i zimskom ciklusu. Srednje godišnje izmjerene vrijednosti svih indikatora nivoa buke prelaze granične vrijednosti.



Grafikon 72. Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke ( $L_{night}$ ) na mjernom mjestu u Nikšiću

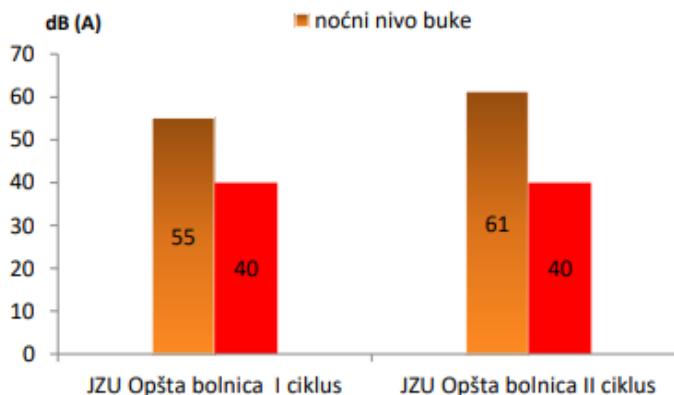
## 2019. godina

Nivo buke u prvom ciklusu mjerjen je u periodu od 26. 8. do 2. 9. 2019, dok je nivo buke u drugom ciklusu mjerjen u periodu od 30. 12. 2019. do 8. 1. 2020. Rezultati mjerjenja prikazani su u tabeli 31 kao srednje vrijednosti za:  $L_{day}$  – indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 7 do 19 h,  $L_{evening}$  – indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme od 19 do 23 h,  $L_{night}$  – indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 23 do 7 h i  $L_{den}$  – ukupni indikator nivoa buke tokom dana, večeri i noći.

Tabela 30. Vrijednosti indikatora nivoa buke na mjernom mjestu u Nikšiću

	$L_{day}$ (dB)	$L_{evening}$ (dB)	$L_{night}$ (dB)	$L_{den}$ (dB)
I ciklus	57.9	54.2	55.2	62.1
II ciklus	60.6	63.8	61.4	68.1
Srednja godišnja vrijednost	60	61	59	66
Granična vrijednost	50	50	40	...

Vrijednosti indikatora nivoa buke za dan, veče i noć u oba ciklusa mjerjenja prelaze granične vrijednosti buke. Srednje godišnje izmjerene vrijednosti dnevnog, večernjeg i noćnog indikatora nivoa buke takođe prelaze granične vrijednosti. Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke  $L_{night}$  koji se odnosi na vrijeme od 23 do 7 časova, prikazane su na grafikonu 72



**Grafikon 72.** Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke na mjernom mjestu u Nikšiću

\*Svi prikazani podaci su preuzeti sa sajta Agencije za zaštitu životne sredine iz “Informacije o stanju životne sredine” za Crnu Goru u period 2016-2020.

## 5. USPJEŠNOST IMPLEMENTACIJE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE NIKŠIĆ U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Osnov djelovanja lokalne uprave predstavlja Strateški plan razvoja Opštine Nikšić 2014. U planu je prepoznat značaj oblasti zaštite životne sredine.. Životna sredina i njeni kapaciteti na teritoriji opštine su uočeni kao bitan resurs razvojnog ( privrednog, turističkog, poljoprivrednog, ekološkog ) aspekta. Izvršena je analiza i prikazani su podaci o životnoj sredini, Kao prioritet razvoja ovog sektora prepoznata je zaštita i racionalizacija korišćenja prirodnih resursa. Kroz SWOT analizu je ukazano na snage i slabosti kao i na šanse i prijetnje.

Oblast	Snage	Slabosti
	Očuvana prirodna okolina	Nedovoljna uređenost i održavanje



Ovaj projekat finansira Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





<b>Životna sredina</b>	Izrađen Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP)	parkova i zelenih površina Nedovoljno izgrađena ekološka svijest građana
	Raznovrsnost biodiverziteta	Prisutnost nelegalnih odlagališta smeća
	Veliki broj vodenih površina (jezera i rijeke)	Nizak nivo primjene standarda u poljoprivrednoj proizvodnji Nizak nivo primjene mjera i standarda za zaštitu životne sredine kod privrednih subjekata
<b>Prirodni resursi</b>	Povoljan geografski i geostrateški položaj	Nedovoljna iskorišćenost prirodnih resursa
	Povoljni klimatski uslovi za razvoj poljoprivrede i turizma	Nedovoljna istraženost pojedinih resursa
	Raspoloživi prirodni resursi (obnovljivi i neobnovljivi)	Neodrživo i neracionalno korišćenje prirodnih resursa
	Šume i šumsko zemljište	Nedostatak dugoročnih strategija u pojedinim oblastima
	Vode (tekuće i podzemni rezervati)	Nizak stepen svijesti o životnoj sredini
	Rude i minerali	Zastarjele tehnologije kod pojedinih
	Obradivo poljoprivredno zemljište	



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





	Veliki broj vrsta samoniklog ljekovitog i aromatičnog bilja	vrsta proizvodnje Nizak stepen zaštite prirodnih potencijala
--	---	---

	Šanse	Prijetnje
Životna sredina	<p>Izgradnja sistema za prečišćavanje otpadnih voda</p> <p>Realizacija projekata upravljanja otpadom korišćenjem savremenih tehnologija, sa ciljem korišćenja otpada kao resursa</p> <p>Sprovođenje LEAP-a, edukacija stanovništva u stvaranju ekološke kulture</p> <p>Jača saradnja i partnersko djelovanje sa različitim institucijama i organizacijama koje se bave zaštitom životne sredine)</p>	<p>Visoki ekološki zahtjevi</p> <p>Nedovoljno razvijena ekološka svijest</p> <p>građana</p> <p>Zagađivanje životne sredine industrijom i poljoprivredom zbog nedovoljne primjene standarda</p> <p>Nedovoljna znanja o ovoj oblasti</p> <p>Nedovoljno restriktivne mjere za zagađivače životne sredine</p> <p>Opasnost od požara i drugih prirodnih nepogoda (poplava, suša, grada...)</p>
	Adekvatna valorizacija prirodnih resursa	Elementarne nepogode (poplave, suše,



Ovaj projekt finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





Prirodni resursi	Korišćenje obnovljivih izvora energije Primjena znanja i novih tehnologija Mogućnost poljoprivrednih kapaciteta Bolja valorizacija turističkih kapaciteta	požari, grad Uzurpacija poljoprivrednog zemljišta Ugrožavanje zaštićenih područja Svi oblici zagađivanja životne sredine, posebno industrijskim i poljoprivrednim aktivnostima Narušavanje prirodne ravnoteže nekontrolisanim i neodrživim upravljanjem prirodnim resursima
------------------	--	---

Na osnovu izvršene analize, kao i na detalnjom obrazloženju okolnosti u oblasti zaštite životne sredine u 2014. godini utvrđeni su ciljevi strategije. Među ostalim prioritetnim ciljevima ističu se i oni vezani za sektor zaštite životne sredine:

- Opština sa postignutim visokim ekološkim standardima,
- Grad sa uređenim zelenim oazama,
- Grad sa riješenim problemom otpadnih voda,
- Grad sa savremeno uređenim sistemom upravljanja otpadom ,
- Grad sa urednim vodosnabdijevanjem,
- Grad sa biciklističkim stazama,
- Grad sa razvijenim javnim prevozom

Utvrđeni su prioriteti i neophodne mјere koje treba preduzeti, a među ostalim kao 4. prioritet se navodi - Zdrava životna sredina. U okviru ovog prirleta prepoznato je više mјera: Očuvanje biodiverziteta zaštićenih područja i zaštita životne sredine, Upravljanje otpadom, Korišćenje alternativnih izvora energije i poboljšanje energetske efikasnosti.

Neophodno je pomenuti prioritet 1 u okviru kojeg je određena mјera jedan - Izrada planske i projektne dokumentacije u cilju poboljšanja infrastrukture što podrazumjeva izradu Prostorno urbanističkog plana (PUP-a) opštine Nikšić, izradu strateške procjene uticaja na životnu sredinu za PUP Nikšića kao i izrada Studije saobraćaja za opština Nikšić što je od krucijalnog značaja za oblast zaštite životne sredine kao procjene resursa i razvojnu viziju opštine.

Kako životna sredina kao najopštiji pojam obuhvata i prožima sve druge oblasti, nemoguće je izostaviti ostale prioritete jer se svaki direktno ili indirektno tiče životne sredine.



Ovaj projekat finansira Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Procjenu uspješnosti postizanja ciljeva je otežano sprovesti shodno tome da strategijom nijesu utvrđeni jasni indikatori uspješnosti. U nastavku su prikazani rezultati implementacije mjera, planiranih projekata za razvoj oblasti zaštite životne sredine „Strateškog plana razvoja Opštine Nikšić 2014-2019”:

Zdrava životna sredina		
CILJ	ZADATAK	IMPLEMENTACIJA
<b>Očuvati zdravu životnu sredinu</b>	<b>Izrada Lokalnog plana zaštite životne sredine</b>	Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen
<b>Zdrava životna sredina kroz uspostavljanje biološke ravnoteže i očuvanje postojećeg eko sistema</b>	<b>Uređenje korita i priobalnog dijela rijeka u Nikšiću</b>	Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen
<b>Ostvarivanje naučno istraživačke, obrazovne, edukativne, estetske i druge funkcije</b>	<b>Zasnivanje Botaničke baštice u skladu sa planskom dokumentacijom</b>	Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen
<b>Podizanje nivoa kulture življenja i zaštita životne sredine, javnog reda i mira, kao</b>	<b>Izgradnja skloništa za napuštene životinje</b>	Cilj je dijelimično ostvaren



Ovaj projekat finansira Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





i zaštita životinja.

**Uredjenje gradskog parka i njegove okoline**

**Revitalizacija gradskog parka**

Cilj nije ostvaren, zadatak dijelimično ispunjen

**Rješavanje problema upravljanja otpadom na regionalnom nivou**

**Izgradnja Regionalnog centra za upravljanje otpadom uz primjenu savremenih tehnologija**

Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen

**Rješavanje problema upravljanja otpadom, rješavanje problema zaštite životne sredine, usklajivanje sa domaćim i evropskim zakonodavstvom u oblastima upravljanja otpadom i zaštite životne sredine**

**Sanacija odlagališta otpada**

**privremanog komunalnog otpada**

Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen

**Rješavanje problema upravljanja otpadom**

**Opremanje JKP potrebnom mehanizacijom**

Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen

**Stvoriti uslove za prikupljanje, tretman i odlaganje otpada u opštini Nikšić**



Ovaj projekat finansira Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





**Rješavanje problema  
upravljanja otpadom**

**Izrada studije upravljanja  
građevinskim otpadom**

**Stvoriti uslove za prikupljanje,  
tretman i odlaganje otpada u  
opštini Nikšić**

Cilj nije ostvaren, zadatak nije  
ispunjeno

**Usklajivanje sa domaćim i  
evropskim zakonodavstvom u  
oblastima upravljanja otpadom  
I zaštite životne sredine**

**Rješavanje problema  
upravljanja otpadom**

**Stvoriti uslove za prikupljanje,  
tretman i odlaganje otpada u  
opštini Nikšić**

**Izgradnja  
kontejnera**

**podzemnih**

Cilj nije ostvaren, zadatak nije  
ispunjeno

**Usklajivanje sa domaćim i  
evropskim zakonodavstvom u  
oblastima upravljanja otpadom  
I zaštite životne sredine**

**Podizati svijest građana na viši  
nivo i razvijati što veći stepen  
individualne odgovornosti  
prema životnoj sredini  
pravilnim odlaganjem otpada i  
zaštiti voda**

**Ekološka edukacija i kultura  
življenja**

Cilj i zadatak djelimično ispunjeni



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





**Turistička valorizacija  
nikšićkih akumulacija BIRDWATCHING  
(posmatranje ptica)**

Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen

**Definisanje aktivnosti koje uzimajući u obzir trenutno stanje, prioritete razvoja opštine Nikšić, potencijale i planiranu buduću potrošnju, predstavljaju korake ka održivom razvoju energetike na teritoriji opštine Nikšić**

**Izrada Lokalnog Energetskog Plana** Cilj ostvaren zadatak ispunjen

U skladu sa Zakonom o životnoj sredini lokalna uprava treba da izradi Lokalni plan zaštite životne sredine, a koji bi bio osnova za uspostavljanje ciljeva i određivanje zadaka bitnih za značaj zaštite životne sredine kao i održivog razvoja na lokalnom nivou.

Kroz planirane projekte u oblasti zaštite životne sredine očekivano je postizanje sledećih rezultata:

- Čistije rijeke, ljepša i zdravija okolina;
- Uredjenje jugoistočnog dijela Trebjese, edukacija, očuvanje biljnog geofonda, proizvodne aktivnosti plastenika
- Odgovorniji odnos zajednice prema nezbrinutim životinjama.
- Uredjen park u službi svih građana
- Rješavanje ekoloških problema u Nikšiću, odnosno Crnoj Gori
- Sanirano postojeće privremeno odlagalište otpada
- Adekvatan način upravljanja pojedinim vrstama otpada
- Efikasniji način sakupljanja i transporta otpada
- Doprinos estetskom izgledu grada



Ovaj projekat finansira Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





- Razvijenja svijest pojedinca, a samim tim i zajednice o zaštiti životne sredine i čuvanju za buduće generacije
- Turističko- ekomska dobit

Imajući u vidu da planirani projekti nisu realizovani, a samim tim ni postignuti rezultati, nije došlo do napretka u oblasti zaštite životne sredine, kao ni do poboljšanja uslova života.

### Kako unaprijediti i očuvati zdravu životnu sredinu

CILJ	ZADATAK	IMPLEMENTACIJA
<p><b>Utvrđiti osnovne biološke osnove naročito pojedinih lokaliteta kao i najznačajnih ekosistema i prostora u cjelini.</b></p> <p>Izradom plana potencijalni investitori imaju mogućnost da koriste gotove podatke o stanju biodiverziteta predmetne lokacije na kojoj realizuju projekat</p>	<p><b>Izrada Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet</b></p>	Cilj nije ostvaren, zadatak nije ispunjen

Kao što je navedeno u Strateškom dokumentu opština Nikšić predstavlja, posebno sa stanovišta zaštite životne sredine, izuzetno vrijedno područje.



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Od ukupno 3.250 vrsta vaskularne flore Crne Gore na teritoriji opštine Nikšić je zastupljeno više od 2.000 vrsta što predstavlja izuzetan prirodni resurs. Registrovane su brojne vrste endemičnih i rijetkih vrsta kao i onih od međunarodnog značaja, neke od njih su zaštićene CITES konvencijom.

Opština Nikšić se može pohvaliti bogatstvom i raznolikošću faune. Neke od vrsta se nalaze na evropskim i svjetskim Crvenim listama.

Podaci o biodiverzitetu su stari ili veoma oskudni. Veliki dio teritorije nije istražen sa aspekta biodiverziteta što za posledicu ima, ili može imati neadekvatno donošenje odluka, očuvanje, kao i praćenje stanja biodiverziteta.

U cilju prikupljanja informacija, a usled nedostupnosti istih na sajtu opštine, uputili smo zahtev za pristup informacijama relevantnim za izradu ovog izvještaja, a vezanim za oblast zaštite životne sredine. Tražene informacije su se ticale izrade i dostupnosti lokalnih planova, studija, izvještaja, sprovođenja mjera, monitoringa, izvještaja o implementaciji programa. Pitanja su formulisana na osnovu detaljne analize obaveza i odgovornosti nadležnog sekretarijata, odnosno sektora za zaštitu životne sredine. Na osnovu dobijenih odgovora nameće se zaključak da u ogromnoj mjeri nije došlo do ispunjavanja obaveza.

Za potrebe projekta sproveden je online upitnik u okviru koga su, između ostalog, ispitivani i stavovi građana po pitanju angažovanja lokalne uprave u oblasti zaštite životne sredine, kao i informisanja i učešća javnosti u procesu donošenja odluka. Rezultati upitnika koji se odnose na oblast zaštite životne sredine će biti prikazani u nastavku.



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



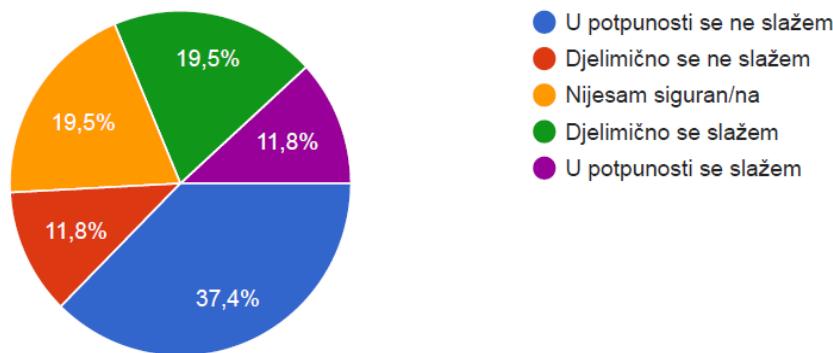
Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG



16. Da li smatrate da je lokalna uprava bila dovoljno angažovana po pitanju zaštite životne sredine ?

297 odgovora

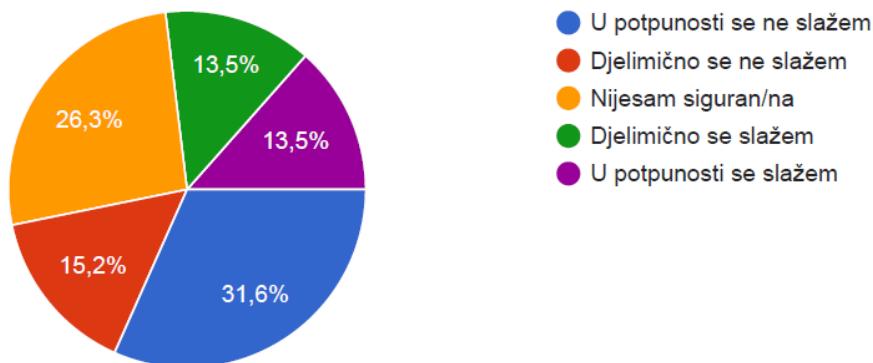


- U potpunosti se ne slažem
- Djelimično se ne slažem
- Nijesam siguran/na
- Djelimično se slažem
- U potpunosti se slažem

Iz prikazanih rezultata primjećuje se da je po mišljenju građana relativno nizak stepen angažovanja lokalne uprave.

17. Da li smatrate da je lokalna uprava u dovoljnoj mjeri informisala i uključila javnost u proces donošenja odluka iz oblasti zaštite životne sredine ?

297 odgovora



- U potpunosti se ne slažem
- Djelimično se ne slažem
- Nijesam siguran/na
- Djelimično se slažem
- U potpunosti se slažem

Na osnovu dijagrama zaključuje se da po mišljenju građana javnost nije u dovoljnoj mjeri informisana, niti uključena u proces donošenja odluka.



## 6. ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Izršiti analizu i dati zaključke po pitanju djelovanja lokalne uprave u oblasti zaštite životne sredine je veoma kompleksan i zahtjevan zadatak, kom treba pristupiti sa posebnim senzibilitetom, obzirom da lokalna uprava ima presudnu, ali u konačnom ne i odlučujuću ulogu, zbog ograničene mogućnosti djelovanja po pitanju zaštite životne sredine. Zavisnost od državnih institucija, zakona, propisa i finansija ograničava mogućnost djelovanja, a time i realizacije planova.

Za potrebe praćenja rada lokalne samouprave bilo je neophodno postaviti tri ključna istraživačka pitanja:

- I        U kom stepenu je lokalna uprava odgovorila na ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju izrade relevantnih lokalnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine ?
- II        U kom stepenu su realizovane planirane aktivnosti iz oblasti zaštite životne sredine ?
- III        Kakvo je mišljenje građana o angažovanosti lokalne uprave po pitanju zaštite životne sredine kao i informisanosti i učešću javnosti u procesu donešenja odluka vezano za ovu oblast ?

### 6.1 OPŠTI ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Evidentno je da su aktivnosti predviđene Strateškim planom razvoja opštine Nikšić za period 2014-2019 samo djelimično realizovane. Veliki dio realizovanih aktivnosti se odnosi na donošenje urbanističkih planova, urbanističkih projekata i lokalnih studija lokacija, izvođenja radova na rekonstrukciji i zamjeni dijela vodovodne mreže.

Najveći broj nerealizovanih aktivnosti tiče se izrade planskih dokumenata i strategija (Lokalni plan zaštite životne sredine, Lokalni akcioni plan za biodiverzitet, Plan pošumljavanja i ozelenjavanja svih područja koja su stradala od požara i drugih elementarnih nepogoda, Lokalni plan upravljanja otpadom, Studija saobraćaja za opštinu Nikšić, Studija o bezbjednosti saobraćaja za opštinu Nikšić ..).



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Usvajanje strateškog plana razvoja je obavezan korak, ali takođe i obavezujući, ratifikacija podrazumjeva prihvatanje obaveza i odgovornosti u smislu ispunjavanja strategija, propisanih mjeru, sprovođenja planova kao i realizacije istih. Planovi zaštite životne sredine i analiza stanja životne sredine u Opštini Nikšić su utemeljeni na dostupnim podacima i određeni uz jasno definisane mjeru.

Ipak, realno stanje pokazuje da brojne realizovane aktivnosti u velikoj mjeri nisu u skladu sa strateškim planom razvoja. Uočen je problem nemogućnosti identifikovanja nadležnog lica zaduženog za realiciju, sprovođenje i kontrolu planiranog, a samim tim i utvrđivanja kako lične tako i profesionalne odgovornosti, bilo da se radi o uspješnoj ili neuspješnoj implementaciji. Iz svega navedenog nameće se zaključak da nedostaje usklađenost između usvojenog strateškog plana i djelatnosti lokalne uprave. Navedena diskrapanca dovodi do smanjenja ili ne postojanja odgovornosti što implicira da se plan razvoja „zanemaruje“ od strane lokalne uprave.

Dodatan problem predstavljaju kadrovske promjene koje su se desile u poslednjih sedam godina, a usled kojih dolazi do nemogućnosti utvrđivanja transfera odgovornosti i informacija, kao i iskustva i znanja, a samim tim i zanemarivanja razvojne vizije. Iz svega navedenog, nameće se zaključak da je neophodno uložiti dodatne napore u preciznom definisanju kako institucionalne, tako i pojedinačne odgovornosti prilikom planiranja i sprovođenja planiranih projekata, kao i u procesu transfera odgovornosti, znanja i iskustva.

Prilikom izrade novog strateškog plana posebnu pažnju treba obratiti na usklađenost sa nacionalnim strategijama (odgovornost sektora za zaštitu životne sredine kao i nadležne službe u okviru sekreterijata) proces monitoringa usklađenosti i sprovođenja strategija i iste utemeljiti na prethodim strategijama i lokalnim akcionim planovima. Mjere i akcioni planovi, treba da sadrže ciljeve zaštite životne sredine koji odražavaju napredak u oblasti zaštite životne sredine, kroz jasno definisane indikatore uspješnosti. Planom je neophodno uspostaviti ciljeve i zadatke od značaja za zaštitu životne sredine i održivi razvoj na lokalnom nivou. Osnovne preporuke EK kroz proces pristupanja EU se takođe odnose na usklađivanje strategija, planova i zakonodavstava kako na državnom nivou sa evropskim, tako i lokalnih sa nacionalnim.

Poseban problem predstavljaju finansije. Zavisnost od budžetiranja na državnom nivou umnogome određuje planiranje i realizaciju. Nepostojanje informacija o potrebnom budžetiranju projekata dovodi



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education





u pitanje kako sami proces planiranja tako i mogućnost realizacije istih, a uz to ostavlja prostor za zloupotrebe i razne vrste propusta i neregularnosti. Preporuka bi bila da se prilikom planiranja izvrši podrobna finansijaska analiza sa tačno utvrđenim troškovima za realizaciju planiranog. Mogućnost finansiranja iz eko fondova ( UN-a, EU kao i državnih – Eko fond ) predstavlja dobru šansu za budzetiranje na lokalnom nivou, pa bi preporuka za nadležni sekreterijat, odnosno Službu zaštite životne sredine, bila oformljivanje tima čiji bi osnovni zadatak bio praćenje ovih fondova kako bi se obezbjedila dodatna finansijska sredstva. Jasno definisati i odrediti budžet, kako na godišnjem nivou, tako i za ukupan period strateškog planiranja koji će bi namjenjen za zaštitu šivotne sredine.

Nedostatak stručnog kadra je svojevrstan problem na nivou države pa tako i na lokalnom nivou. Shodno tome je neophodno planirati i sprovoditi politike i osmislići podsticajne mјere sa ciljem dodatne motivacije i zadržavanja stručno sposobljenih lica. Takođe je neophodno organizovati treninge i obuke za zaposlene sa mogućnošću napredovanja i sposobljavanja postojećeg kadra.

Implementacija postojećeg zakonodavstava iz oblasti zaštite životne sredine je jedan od problema koji je prepoznat i od EK. U preporukama se iz godine u godinu ponavlja da je neophodno da se ubrza implementacija Nacionalne strategije za transponovanje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Naime, implementacija je na veoma niskom nivou kako na državnom tako i na lokalnom nivou, pa je neophodno uložiti dodatne napore od strane uprave i nadležnih službi po ovom pitanju. Nedostatak kadra u nadležni službama je evidentan, pa bi trebalo razmotriti mogućnost dodatnog angažovanja ili prekvalifikacije postojećeg kadra.

Vremenski okviri i rokovi su svojevrstan problem. Preambiciozno i nerealno postavljanje rokova je jedan od uočenih problema. Ne određivanje istih prilikom planiranja dodatno otežava samo planiranje kao i monitoring i realizaciju planiranog. Preporučuje se izbjegavanje formulacija tipa: planira se u narednom periodu, bez jasnih vremenskih okvira. Prilikom planiranja izvršiti detaljnu analizu mogućnosti (finansijske, ljudstvo ...) kako bi se došlo do realnih vremenskih okvira.

Transparentnost rada lokalne uprave po ocjeni građana nije na zavidnom nivou. Kroz implementaciju Arhuske konvencije raditi na povećanju transparentnosti, poboljšanju uključenosti građana i svih zainteresovanih strana kao i njihovoj informisanosti o procesu donošenja odluka u oblasti životne sredine.



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





## 6.2 ZAKLJUČCI I PREPORUKE PO OBLASTIMA

### 6.2.1. Vazduh

Ocjena kvaliteta vazduha pokazuje da koncentracija određenih zagađujućih materija, naročito suspendovanih čestica PM10 u vazduhu, u Nikšiću, redovno prekoračuje vrijednosti dozvoljene propisima EU. Iz rezultata praćenja kvaliteta vazduha uviđa se da je srednja godišnja granična koncentracija suspendovanih čestica PM10 iz godine u godinu prekoračena. Koncentracije suspendovanih čestica PM10, koje predstavljaju najveći problem zagađenja vazduha kako u opštini Nikšić tako i na nivou Crne Gore.

Kako bi podaci o kvalitetu vazduha bili relevantni neophodno je obezbjediti funkcionisanje mjernih stanica tokom cijele godine. U periodu 2017-2019 je detektovano da funkcionalnost nije bila obezbijeđena tokom cijele godine. Opština Nikšić nema uspostavljenu lokalnu mrežu za praćenje kvaliteta vazduha, kao ni registar zagađivača vazduha što je bila jedna od zakonskih obaveza. Katastar emisije izvora zagađivanja vazduha još uvijek nije izrađen, mada je bio planiran. Neophodno je izraditi novi Plan kvaliteta vazduha za opštini Nikšić, jer je prošli ( iz 2014.godine ) ocijenjen kao zastareo.

#### Preporuke

- Nabavka i postavljanje dodatnih mjernih stanica, podaci o kvalitetu vazduha su ključni za pokretanje mehanizama za zaštitu vazduha
- Određivanje mjera zaštite kvaliteta vazduha na lokalnom nivou
- Postaviti zdravlje građana kao prioritet u kreiranju politika, planova sa ciljem omogućivanja istraživanja o uticaju zagađenja vazduha na zdravlje građana
- Izrada plana unapređenja grijanja domaćinstava sa konkretnim ekološki i energetski prihvatljim rešenjima.
- Određivanje podsticajnih mjera za nabavku i upotrebu ekološki prihvatljivih sredstava prevoza e-vozila
- Izgradnja biciklističkih staza, naročito u užem gradskom jezgru kao i do gradskih izletišta sa ciljem smanjenja emisije štetnih gasova koji potiču od motornih vozila



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG

CZIP

POLITIKON  
NETELA





- Ažurnije sprovođenje zakona i propisa i kaznene politike vezano za zagadženje vazduha, uvesti sistem bodovanja sa mogućnošću nagradjivanja

### 6.2.2. Klimatske promjene

U analiziranom strateškom planu ne postoji poseban osvrt na klimatske promjene, pa samim tim ni strategija, planovi, mjere sa ciljem smanjenja uticaja i adaptacije na klimatske promjene, te bi, stoga, preporuka za izradu novog strateškog plana bila da se posveti posebna pažnja ovom problemu.

Trend porasta srednje godišnje temperature je zabilježen na godišnjem nivou na cijeloj teritoriji Crne Gore, pa tako i opštine Nikšić. Za period 2016-2020 je zabilježen porast koji se kreće u rasponu od 1,2 do 3 stepena celzijusa. U strateškom planu opštine Nikšić 2014-2019 je prikazan podatak o srednjoj godišnjoj temperaturi od 10.7 stepeni celzijusa, dok podaci Agencije za zaštitu životne sredine za period 2016-2020 pokazuju da se srednja godišnja temperatura kretala u rasponu od 12.2 do 12.8 stepeni celzijusa, što ukazuje na značajan porast srednje godišnje temperature. Ovaj podatak bi trebao biti alarm za lokalnu upravu, koji upućuje na nužnost posebnog osvrta na klimatske promjene prilikom donošenja nove strategije i neophodnosti donošenja mera za smanjenje uticaja i adaptacije na klimatske promjene.

#### Preporuke

- Usklađivanje strategije sa Nacionalnom strategijom smanjenja uticaja i adaptacije na klimatske promjene
- Donijeti plan smanjenja emisije gasova sa efektom staklene baste na lokalnom nivou
- Donijeti plan ozelenjavanja urbanih zona
- Određivanje podsticajnih mera za nabavku i upotrebu ekološki prihvatljivih sredstava prevoza e-vozila
- Izgradnja i uređenje biciklističkih i pješačkih staza

### 6.2.3. Vode

Hidropotencijal predstavlja jedan od najvećih prirodnih potencijala opštine Nikšić, kako sa aspekta pitke vode, tako i u energetskom smislu, kao i neiskorišćen turistički potencijal. Kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou. Najbitniji vodotok predstavlja rijeka Zeta sa njenim pritikoma, a tu su i



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





vještačka akumulaciona jezera ( Krupac, Slano, Liverovići, Vrtac, Grahovsko jezero i dio Bilećkog jezera ). Pored njih tu su i preko 300 vrela, 30 manjih i većih vodotokova i čak 886 ponora.

#### Preporuke

- Uskladiti strategiju upravljanja vodama na teritoriji opštine sa ciljevima Strategije upravljanja vodama 2016-2035
- Napraviti katastar zagađivača, posebno izdvojiti potencijalne privredne zagađivače
- Proglasiti rijeku Zetu zaštićenim prirodnim dobrom
- Napraviti plan revitalizacije i održavanja korita i priobalnih staza
- Izraditi dugoročni plan izgradnje šetačkih I biciklističkih staza u priobalnim područjima korita
- Izraditi plan revitalizacije vodovodnog sistema
- Izraditi plan zaštite od štetnog dejstva voda
- Kontrolisati eksploataciju šljunka i pjeska

#### 6.2.4. Zemljište

Za kvalitet zemljišta bi se moglo reći da je na zadovoljavajućem nivou. Ipak, ne mogu se zanemariti postojeći faktori degradacije i zagađenja zemljišta, pa su prisutni prirodni faktori (erozivni procesi, bujični tokovi, odronjavanje), kao i oni antropogenog porijekla. Najbitniji antropogeni faktori su privredni sektor ( Željezara deponija – Halda, jalovište Rudnika Boksita ), deponije ( neuređene komunalne deponije ), kamenolomi, površinska eksploatacija zemljišta, ugrožavanje besprvnom gradnjom I td.

#### Preporuke

- Napraviti katastar ugroženih i degradiranih zemljišta, kao i plan sanacije
- Izraditi plan povećanja zelenih površina
- Napraviti plan kontrole i izvještavanja o kvalitetu zemljišta

#### 6.2.5. Upravljanje otpadom



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG





Stanje u oblasti upravljanja otpadom na teritoriji opštine Nikšić predstavlja dugogodišnji problem. Nije izrađen plan upravljanja otpadom. Komunalno preduzeće čija je nadležnost sakupljanje i deponovanje otpada ne posjeduje potrebnu mehanizaciju, a ona koja je u upotrebi je zastarela i velikim djelom neispravna. Glavna gradska deponija Mislov do ima status privremene deponije, čija je upotreba dozvola istekla, a dozvoljene količine su premašene. Otpad koji se odlaže na njoj je neselektovan. Količine koje se odlažu se ne mijere jer ne postoji vaga za mjerjenje kamiona koji odlažu otpad na njoj, pa su iste pretpostavljene. Takođe je prisutan problem zagađenja voda, zemljišta i vazduha koji potiče od deponije. Problem zagadenja vazduha je naročito izražen jer deponija gori već duži vremenski period i pored napora da se požar sanira.

#### Preporuke

- Izrada Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom
- Donijeti mjeru u okviru koje će se odlučiti o načinu odvojenog sakupljanja komunalnog otpada radi dalje obrade na teritoriji opštine Nikšić
- Izraditi plan rada riješavanja problema privremenih odlagališta
- Izraditi plan detekcije i sanacije privremenih i divljih deponija
- Izraditi plan kampanje podizanja svijesti građana o značaju uspostavljanja sistema upravljanja otpadom
- Sprovesti kampanju informisanja o značaju uspostavljanja sistema upravljanja otpadom
- Sprovesti kontrolu odlaganja otpada I kaznene mjere za nelegalno i nesavjesno odlaganje

#### 6.2.6. Bičerzitet

Informacije o stanju biodiverziteta na teritoriji opštine Nikšić su veoma šture ili zastarele, a za veliki dio i ne postoje. Zaštitu biodiverziteta treba ostvariti kroz sistem zaštićenih površina. Takođe je neophodno održivo koristiti postojeće resurse, zatim divlje flore i faune. Neophodno je uspostavljanje kontrole lova divljih životinja i sakupljanja divljih biljaka, te praćenja stanja rijetkih i ugroženih vrsta divlje flore i faune.

#### Preporuke

- Izrada Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet
- Zasnovati Botaničku baštu



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija





- Ubrzati proces proglašenja zaštićenih područja koja su već planirana za proglašenje
- Pripremiti planove upravljanja zaštićenim područjima i odrediti upravljača

### 6.2.7. Buka

Vrijednosti indikatora nivoa buke za dan, veče i noć, u oba ciklusa mjerjenja, prelaze granične vrijednosti buke. Srednje godišnje izmjerene vrijednosti dnevnog, večernjeg i noćnog indikatora nivoa buke takođe prelaze granične vrijednosti. Izrađena je karta buke i određene su zone sa jasnim zakonskim propisima o graničnim vrijednostima.

#### Preporuke

- Uspostaviti sistem online izvještavanja javnosti o nivou buke
- Odrediti gradske zone u užem gradskom jezgru u kojima bi bio zabranjen saobraćaj za određene vrste vozila, kao i zabrana saobraćaja u određenim vremenskim intervalima
- Planirati namjene prostora u skladu sa namjenom i nivoom buke
- Planirati zelene barijere u ugroženim zonama u svrhu zaštite od buke

*Izvještaj uradila partnerska organizacija OZON: Ekološki „OZON“ je osnovan 16. septembra 2006. godine, na Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača, donošenjem osnivačkog akta i Statuta Udruženja.*

*Rešenjem Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, a na osnovu člana 196. Zakona o opštem upravnom postupku i člana 13. Zakona o nevladinim organizacijama, Ekološki pokret „OZON“, upisan je u Registar nevladinih udruženja dana 08.12.2006. godine, pod rednim brojem 3756.*

*Misija Ekološkog pokreta „OZON“ je doprinos povećanju učešća javnosti u donošenju odluka, kroz stalnu edukaciju o važnosti očuvane životne sredine i poštovanju principa održivog razvoja i podrška svim inicijativama čiji je cilj suštinsko unapređenje ukupnog stanja životne sredine.*

*Vizija Ekološkog pokreta „OZON“ je Crna Gora ekološka država sa razvijenom građanskom sviješću i bazirana na principima održivog razvoja, u kojoj će Ekološki pokret „OZON“ biti jedna od vodećih organizacija civilnog društva u oblasti svog djelovanja.*



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG

CZIP

POLITIKON  
mediji

M'BASE



Izvještaj je kreiran u sklopu projekta „Lokalna uprava na dlanu“ koji je ALFA Centar realizovao kroz program podrške organizacijama civilnog društva „OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika – M'BASE“ koji sprovode Centar za građansko obrazovanje (CGO), Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP) i Politikon mreža. Projekat je finansirala Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave. Sadržaj istraživanja je isključiva odgovornost ALFA Centra i ne odražava nužno stavove Evropske unije.



Ovaj projekat finansira  
Evropska unija



Centar za građansko obrazovanje  
Centre for Civic Education

FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG

